

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.018.02.2021

Pani
Renata Bańka
p.o. Dyrektor
Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 1
ul. Sikorskiego 19A
23-204 Kraśnik

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/21/089 *Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka*

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 1 w Kraśniku (dalej: Placówka lub POW nr 1), ul. Sikorskiego 19A, 23-204 Kraśnik, do 31 grudnia 2020 r. funkcjonująca pod nazwą: Dom Dziecka w Kraśniku, ul. Sikorskiego 19, 23-204 Kraśnik (dalej: Dom Dziecka).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Renata Bańka, pełniąca obowiązki Dyrektora POW nr 1 od 28 stycznia 2021 r. (dalej: p.o. Dyrektor). Poprzednio na stanowisku Dyrektora zatrudnione były: Katarzyna Wójtowicz od 28 września 2019 r. do 27 stycznia 2021 r. (dalej: była Dyrektor Placówki) oraz Elżbieta Kowalczyk od 1 września 1995 r. do 27 września 2019 r. (dalej: była Dyrektor Domu Dziecka).
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domu dziecka z obowiązującymi przepisami prawa.2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domu dziecka.3. Działania w domu dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do dnia zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Ewa Kulik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/130/2021 z 23 sierpnia 2021 r.2. Iwona Pacwa, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/134/2021 z 25 sierpnia 2021 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli tom I str. 1-5)</p>

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Warunki organizacyjne, lokalowe i kadrowe w Placówce pozwalały na realizację zadań opiekuńczo-wychowawczych jednak liczne, ustalone w trakcie kontroli nieprawidłowości świadczą, że nie były one wystarczające do zgodnej z przepisami realizacji zadań pieczy zastępczej.

Wysoki standard pomieszczeń Placówki³ oraz jej wyposażenie zapewniały warunki dla odpowiedniej realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci. Warunki te mogły być jednak niewystarczające w związku z okresowymi przekroczeniami ustalonego dla Placówki limitu wychowanków (nawet o siedmioro dzieci), bez wymaganej zgody Wojewody Lubelskiego.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. (dalej: ustawa o NIK).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Pomieszczenia Placówki były po remoncie i wymianie wyposażenia.

Wychowankom zapewniono świadczenia wskazane w § 18 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej⁴, które, z wyjątkiem zajęć grupowych prowadzonych przez psychologa, były planowane i realizowane odrębnie dla obu placówek powstałych w wyniku przekształcenia Domu Dziecka w Kraśniku. W Placówce, odpowiednio do jej typu, nie były umieszczane dzieci z niepełnosprawnością. Brak spełniania kryterium wieku przez siedmiu wychowanków uzasadniony był ich przebywaniem w Placówce wraz ze starszym rodzeństwem.

Zatrudniony w latach 2017-2019 opiekun dziecięcy oraz dwie z trzech osób pełniących w okresie objętym kontrolą funkcję/obowiązki dyrektora nie posiadały wymaganych kwalifikacji do zajmowania ww. stanowiska, wskazanych w art. 97 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁵. Kolejni dyrektorzy nie weryfikowali kompletności dokumentacji akt osobowych pracowników, co potwierdzał fakt braku udokumentowania, w przypadku połowy z nich, spełniania warunków określonych w art. 98 ust. 3 pkt. 1-3 ww. ustawy.

Realizowane w Placówce działania opiekuńczo-wychowawcze były wystarczające oraz odpowiadały zidentyfikowanym w diagnozach psychofizycznych problemom wychowanków. Ustalone w planach pomocy dzieciom cele każdorazowo odnosiły się do powrotu dziecka do rodziny. Nie były jednak modyfikowane, w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka lub jego rodziny, nie rzadziej niż co pół roku. W każdym z analizowanych przypadków wraz z upływem czasu pobytu dziecka w Placówce nierealny stawał się pierwotnie ustalony cel pracy z dzieckiem. Wskazywały na to także podejmowane przez Placówkę działania reintegracyjne, które każdorazowo ograniczały się do podtrzymywania relacji z członkami rodziny, ale nie zwiększały szansy faktycznego powrotu dziecka do rodziny biologicznej ze względu na utrzymujące się jej istotne dysfunkcje. Świadczyły o tym także dane statystyczne wskazujące, że w okresie objętym kontrolą tylko sześćcioro z 58 dzieci wróciło do rodziny biologicznej, a osiemnaścioro⁶ (67%) opuściło Placówkę wraz z osiągnięciem pełnoletności.

W Placówce podejmowano działania zmierzające do usamodzielnienia wychowanków, w szczególności poprzez zapewnienie im opiekuna i wspólne opracowanie planu usamodzielnienia, zawierającego elementy określone w art. 145 ust. 1 ustawy o systemie pieczy zastępczej. Tylko w jednym przypadku (z sześciu) opracowanie planu nastąpiło z ośmiodniowym opóźnieniem.

Dzieci były informowane o przysługujących im prawach, lecz w Placówce nie przestrzegano art. 4a ustawy o systemie pieczy zastępczej, obligującego Zespół dokonujący okresowej oceny sytuacji dziecka⁷ do jego wysłuchania, na co pozwalał zarówno wiek jak i stopień dojrzałości dzieci, i stosownie do okoliczności uwzględnienia jego zdania. Przez ponad osiem miesięcy 2021 r. nie wydano regulacji dotyczących praw wychowanków umieszczonych w Placówce, zasad odwołania się wychowanków od nałożonych na nich kar oraz nie zapewniono przejrzystych zasad i rzetelnego dokumentowania przesłanek różnicowania wysokości kieszonkowego przyznawanego wychowankom. W ocenie NIK nie zapewniono tym samym ram dla uwzględniania w działalności Placówki dyspozycji

⁴ Dz. U. Nr 292, poz. 1720 (dalej: rozporządzenie w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej).

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 821, ze zm. (dalej: ustawa o systemie pieczy zastępczej).

⁶ Z 27, które się usamodzielnili.

⁷ Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka (dalej: Zespół).

art. 4 pkt 8 ustawy o systemie pieczy zastępczej, w zakresie prawa dziecka do informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą.

W 2020 r. ówczesna Dyrektor Placówki – mimo braku zawieszenia przez Starostę przeprowadzania okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej - zaniechała organizacji posiedzeń Zespołu. Ponadto Zespół nie dokonał, w przypadku dziewięciorga dzieci skierowanych do młodzieżowych ośrodków socjoterapii i wychowawczych, oceny dzieci w celu informowania sądu o potrzebie ich umieszczenia w placówkach, o której mowa w art. 136 pkt 7 ustawy o systemie pieczy zastępczej i nie poinformował sądu o stwierdzonej potrzebie umieszczenia wychowanków w tych ośrodkach.

W 2021 r. (do września) nie zapewniono wystarczającej liczby wychowawców do opieki nad dziećmi, systematycznie angażując psychologa, pedagoga i pracownika socjalnego do realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych. Skutkowało to niepełną realizacją podstawowych obowiązków tych specjalistów na rzecz wychowanków dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych. Wynikało to z nieprawidłowej decyzji ówczesnej Dyrektor Placówki o przeniesieniu wychowawcy do innej jednostki, wbrew zawartej umowie o pracę na czas zastępstwa, a następnie utrzymaniem tego stanu i brakiem adekwatnej reakcji na powstałe niedobory kadrowe przez p.o. Dyrektor.

W okresie objętym kontrolą pedagog nie prowadziła zajęć z dziećmi, do czego obligował ją zakres czynności, a od stycznia 2021 r. także Regulamin organizacyjny Placówki, a w związku z tym nie prowadziła kart udziału w zajęciach, co naruszało postanowienia § 17 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W trakcie kontroli stwierdzono nieliczne przypadki niedostosowania liczby wychowawców do liczby dzieci podczas zajęć opiekuńczo-wychowawczych, co naruszało § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, a także powierzenia wyłącznej opieki nad dziećmi osobom, które nie były wychowawcami, co było niezgodne z art. 100 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej, który stanowi, że praca z dzieckiem w placówce opiekuńczo-wychowawczej jest prowadzona przez wychowawcę, który m.in. organizuje pracę z grupą dzieci. Ponadto w wyniku zmian organizacyjnych w Placówce - w okresie od stycznia do maja 2021 r. - w czasie 23 zajęć prowadzonych przez psychologa pod jego opieką przebywało od jednego do dwojga dzieci więcej ponad limit określony w § 10 ust. 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Ustalone nieprawidłowości dotyczyły także sporządzania diagnoz psychofizycznych z naruszeniem § 14 ust. 1 i ust. 4 pkt 2, 4 i 5 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz prowadzenia i dokonywania wpisów w kartach pobytu dzieci niezgodnie z § 17 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 4 ww. rozporządzenia.

W Placówce - zgodnie z wytycznymi i zaleceniami innych podmiotów - wprowadzono i realizowano uregulowania wewnętrzne normujące zasady jej funkcjonowania w sytuacji epidemicznej. Występowano i uzyskiwano realną pomoc niezbędną do zapewniania właściwej opieki nad wychowankami i realizacji przez nich nauki w formie zdalnej. Pomimo otrzymania od Powiatu Kraśnickiego⁸ w użyczenie wyposażenia miejsc kwarantanny/izolacji nie zorganizowano w POW nr 1 pomieszczenia służącego realizacji ww. celu oraz wbrew postanowieniom umowy z Powiatem nie prowadzono ewidencji użytych składników majątkowych.

Pomimo przekształcenia z dniem 1 stycznia 2021 r. Domu Dziecka w Kraśniku

⁸ Dalej: Powiat.

w dwie odrębne placówki opiekuńczo – wychowawcze⁹, w POW nr 1 nie wprowadzono nowych przepisów wewnętrznych, odnoszących się do różnych zakresów funkcjonowania Placówki i przez okres ponad ośmiu miesięcy¹⁰ od jej utworzenia stosowano uregulowania obowiązujące w Domu Dziecka.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domu dziecka z obowiązującymi przepisami prawa

Opis stanu faktycznego

1.1. POW nr 1 jest placówką typu socjalizacyjnego z liczbą miejsc 14, powstała w związku z przekształceniem z dniem 1 stycznia 2021 r. Domu Dziecka w Kraśniku na mocy decyzji Wojewody Lubelskiego¹² z dnia 30 grudnia 2020 r. Decyzja ta zmieniała decyzję z dnia 22 grudnia 2010 r. zezwalającą Powiatowi Kraśnickiemu na prowadzenie wielofunkcyjnej całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej realizującej zadania typu socjalizacyjnego i placówki wsparcia dziennego pod nazwą Dom Dziecka w Kraśniku.

Powyższe wynikało z uchwały Rady Powiatu w Kraśniku nr XXVII-237/2020 z 25 listopada 2020 r. w sprawie przekształcenia Domu Dziecka w Kraśniku w dwie odrębne placówki opiekuńczo-wychowawcze i zapewnienia wspólnej obsługi administracyjnej, finansowej, organizacyjnej i specjalistycznej¹³ oraz wniosków Starosty Kraśnickiego¹⁴ (z 3 grudnia 2020 r.) skierowanych do Wojewody o:

- zmianę decyzji z dnia 22 grudnia 2010 r. zezwalającej na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej pod nazwą Dom Dziecka w Kraśniku, typu socjalizacyjnego z liczbą miejsc 26 na Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą nr 1, ul. Sikorskiego 19, 23-204 Kraśnik, typu socjalizacyjnego z liczbą miejsc 14,
- wydanie zezwolenia na prowadzenie Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej nr 2¹⁵, ul. Sikorskiego 19, 23-204 Kraśnik, typu socjalizacyjnego z liczbą miejsc 14.

(akta kontroli tom I str. 45-60)

W okresie objętym kontrolą obowiązywały niżej wymienione uregulowania dotyczące funkcjonowania:

- Domu Dziecka w Kraśniku – „Statut Domu Dziecka w Kraśniku” stanowiący załącznik do uchwały nr XXIII-183/2012 Rady Powiatu w Kraśniku (obowiązujący do 31 grudnia 2020 r.), „Regulamin organizacyjny Domu Dziecka w Kraśniku” przyjęty uchwałą nr 158-573/14 Zarządu Powiatu w Kraśniku z dnia 18 lutego 2014 r. (obowiązujący do 12 stycznia 2021 r.), zezwolenie Wojewody Lubelskiego z dnia 22 grudnia 2010 r. na prowadzenie m.in. placówki typu socjalizacyjnego pod nazwą Dom Dziecka w Kraśniku ul. Sikorskiego 19, 23-210 Kraśnik, na czas nieokreślony (obowiązujące do 31 grudnia 2020 r.).

⁹ Tj. Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą nr 1 w Kraśniku i Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą nr 2 w Kraśniku.

¹⁰ Tj. do dnia 10 września 2021 r.

¹¹ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa jest sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Dalej: Wojewoda.

¹³ Dalej: uchwała Rady Powiatu w sprawie przekształcenia Domu Dziecka.

¹⁴ Dalej: Starosta.

¹⁵ Dalej: POW nr 2.

- POW nr 1 – Statut POW nr 1 w Kraśniku stanowiący załącznik nr 1 do uchwały nr XXVII-237/2020 Rady Powiatu Kraśnickiego z dnia 25 listopada 2020 r., Regulamin organizacyjny Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej nr 1 w Kraśniku przyjęty uchwałą nr 149-458/2021 Zarządu Powiatu w Kraśniku z dnia 13 stycznia 2021 r. w sprawie uchwalenia regulaminów organizacyjnych placówek opiekuńczo-wychowawczych¹⁶, zezwolenie Wojewody z dnia 30 grudnia 2020 r. na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego pod nazwą Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 w Kraśniku, ul. Sikorskiego 19, 23-204 Kraśnik, z liczbą miejsc - 14, na czas nieokreślony.

Ww. dokumenty dotyczące funkcjonowania Domu Dziecka w Kraśniku były ze sobą spójne w szczególności w zakresie typu placówki, jej zadań i organizacji oraz określały prawa i obowiązki wychowanków, których szczegółowy opis zawierały załączniki do Regulaminu organizacyjnego, tj. Kodeks Wychowanka, Regulamin Samorządu Wychowanków Domu Dziecka w Kraśniku, Regulamin przyznawania kieszonkowego w Domu Dziecka w Kraśniku. Przyjęty w Regulaminie organizacyjnym limit miejsc (26) był zgodny z danymi Rejestru placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie województwa lubelskiego¹⁷ prowadzonego przez Wojewodę na podstawie art. 186 pkt 1 lit. a ustawy o systemie pieczy zastępczej.

Dokumenty dotyczące funkcjonowania POW nr 1 zawierały spójne dane dotyczące m.in. typu placówki, jej zadań i organizacji oraz limitu miejsc. W przeciwieństwie do dokumentów obowiązujących wcześniej, nie odniesiono się w nich do praw wychowanków.

Niezgodności pomiędzy Statutem POW nr 1 i zezwoleniem Wojewody dotyczyły adresu siedziby. W statutach POW nr 1 i 2 Rada Powiatu Kraśnickiego¹⁸ przyjęła, że siedzibą placówek jest odpowiednio: Kraśnik, ul. Sikorskiego 19 lokal A (§ 2 ust. 3) i Kraśnik ul. Sikorskiego 19 lokal B (§ 2 ust. 3). Z kolei w zezwoleniach na prowadzenie ww. placówek oraz w Rejestrze placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonym przez Wojewodę widniał adres ul. Sikorskiego 19, 23-204 Kraśnik.

(akta kontroli tom I str. 18-44, 47-97)

Starosta wyjaśnił, że przyczyną niewyodrębnienia nowych adresów dla ww. placówek jest brak ujawnienia w księgach wieczystych odrębnej własności lokali, w których funkcjonują. Wskazał, że niezwłocznie po uzyskaniu wpisów do księgi wieczystej Placówka wystąpi o nadanie numerów dla nowo utworzonych POW nr 1 i POW nr 2. Regulamin organizacyjny POW nr 1 zawiera dotychczasowy adres. Po spełnieniu wskazanych wyżej wymogów zostanie znowelizowany.

Wojewoda wyjaśnił, że we wniosku o zmianę zezwolenia na prowadzenie Placówki Starosta jako adres jej siedziby wskazał ul. Sikorskiego 19, 23-204 Kraśnik. Adres ten zawierały również dołączone do wniosku dokumenty w tym, zaświadczenia: o numerze identyfikacyjnym Regon oraz o nadanym numerze identyfikacji podatkowej. W związku z powyższym uznano, że siedziba jednostki będzie znajdowała się pod wskazanym przez Starostę adresem, a wskazane w Statucie oznaczenia w postaci liter A i B stanowią wewnątrznie przyjęte regulacje ułatwiające jedynie organizację pracy jednostek.

(akta kontroli tom I str. 345-351, 355-386)

Według uchwały Rady Powiatu w sprawie przekształcenia Domu Dziecka w Kraśniku, wspólną obsługę administracyjną, finansową, organizacyjną

¹⁶ Dalej: „Regulamin organizacyjny Placówki” lub „Regulamin organizacyjny”.

¹⁷ Dalej: Rejestr placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez Wojewodę Lubelskiego.

¹⁸ Dalej: Rada Powiatu.

i specjalistyczną dla obu placówek zapewnia POW nr 1. Pracownicy dotychczasowego Domu Dziecka stali się pracownikami dwóch ww. placówek opiekuńczo-wychowawczych na zasadach określonych w art. 23¹ Kodeksu pracy¹⁹. Zgodnie ze Statutem POW nr 1, Placówka zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne. W myśl § 13.1. Regulaminu organizacyjnego, przyjmowanie dzieci do Placówki odbywa się przez całą dobę.

(akta kontroli tom I str. 45-49, 67-80)

W okresie objętym kontrolą w Domu Dziecka umieszczony został jeden wychowanek posiadający orzeczenie o niepełnosprawności (w 2017 r.) i czterech posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego²⁰. Na dzień rozpoczęcia kontroli żaden w ww. wychowanków nie przebywał w POW nr 1: jednego (z niepełnosprawnością) umieszczono w domu pomocy społecznej, dwóch przeniesiono do POW nr 2, a dwóch się usamodzieliło.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że wychowankowie posiadający ww. orzeczenia realizowali obowiązek nauki szkolnej w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych²¹ funkcjonujących na terenie powiatu.

(akta kontroli tom I str. 203-205, 337-338)

1.2. Według wydanego przez Starostę zaświadczenia z 21 października 2020 r. lokale mieszczące się przy ul. Sikorskiego 19, tj. lokal 19 A będący siedzibą POW nr 1²² i lokal 19 B²³ będący siedzibą POW nr 2 wraz z częścią wspólną, stosownie do art. 2 ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali²⁴, stanowią samodzielne lokale mieszkalne wydzielone trwałymi ścianami w obrębie budynku, przeznaczone na stały pobyt ludzi, które służą zaspokajaniu ich potrzeb mieszkaniowych.

Na jednej nieruchomości i w tym samym co POW nr 1 budynku, oprócz POW nr 2 nie zlokalizowano izby wytrzeźwień oraz jednostek zapewniających całodobową opiekę, wymienionych w art. 106 ust. 2a ustawy o systemie pieczy zastępczej.

Według uzasadnienia decyzji Wojewody (z dnia 30 grudnia 2020 r.), wydanej m.in. na podstawie art. 106 ust. 3 i 3a ustawy o systemie pieczy zastępczej, zezwalającej na prowadzenie POW nr 1, *podmiot występujący o wydanie zezwolenia spełniał warunki określone w ww. ustawie i standardy, o których mowa w przepisach, wydanych na podstawie art. 127 tej ustawy.*

Ustalono, że lokal będący siedzibą POW nr 1 nie spełniał warunku otrzymania zezwolenia na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej, wskazanego w art. 106 ust. 3 ustawy o systemie pieczy zastępczej, ponieważ nie posiadał statusu odrębnej nieruchomości. Status taki posiadają wyłącznie samodzielne lokale, w odniesieniu do których ustanowiono (aktem notarialnym) odrębną własność. Powstaje ona z chwilą wpisu do księgi wieczystej.

Starosta wyjaśnił, że Powiat Kraśnicki zainicjował ustalenie terminu sporządzenia aktu notarialnego, który zostanie przekazany NIK. Następnie zostanie ujawniona w księdze wieczystej odrębna własności lokali.

¹⁹ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. (Dz. U. z 2020 poz.1320, ze zm.).

²⁰ W tym po jednym przyjętym w 2018 r. i w 2020 r. oraz dwóch w 2019 r.

²¹ Dalej: SOSW.

²² O powierzchni użytkowej 894,60 m² usytuowany na parterze, I piętrze i w piwnicy w budynku usługowo-mieszkalnym.

²³ O powierzchni użytkowej 330,43 m² usytuowany na parterze i I piętrze w budynku usługowo-mieszkalnym.

²⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 1048 (dalej: ustawa o własności lokali).

Wojewoda wyjaśnił, że wraz z wnioskiem o zmianę decyzji zezwalającej na prowadzenie Placówki, Starosta przedłożył zaświadczenie, że lokale: mieszkalny nr 1 i usługowo-mieszkalny nr 2, stosownie do art. 2 ust. 2 i ust. 3 ustawy o własności lokali, stanowią samodzielne lokale mieszkalne. Uznał, że wydane przez Starostę zaświadczenie jest oparte na powszechnie obowiązujących przepisach prawa, tj. Kodeksie cywilnym²⁵ oraz ustawie o własności lokali i dlatego nie żądał dodatkowych dokumentów w tym zakresie.

(akta kontroli tom I str. 59-65, 172-173, 250-252, 345-351, 355-386)

1.3. Podczas dokonanych w ramach kontroli oględzin ustalono, że lokal będący siedzibą Placówki znajduje się na parterze, I piętrze i w piwnicach budynku mieszczącego się przy ul. Sikorskiego 19. Główna część pomieszczeń Placówki, przeznaczona do wyłącznego korzystania przez wychowanków POW nr 1 znajduje się na parterze budynku. Wyodrębniono w niej pięć sypialni wychowanków, dyżurkę wychowawców, świetlicę, trzy łazienki, dwa pomieszczenia magazynowe, aneks kuchenny z jadalnią i wiatrołap. Zgodnie z § 18 ust. 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, Placówka zapewniła wychowankom: pokoje trzy i czteroosobowe, właściwie oświetlone, o powierzchni ok. 19 m² każdy, która zapewniała przechowywanie rzeczy osobistych i swobodne korzystanie z wyposażenia; przestronną świetlicę z częścią wypoczynkową, miejscami do nauki i dwoma stanowiskami komputerowymi oraz z wyjściem na taras i ogród; kompletnie wyposażony aneks kuchenny z jadalnią i częścią wypoczynkową; dwie łazienki przeznaczone dla wychowanków (jedna dla dziewczynek, druga dla chłopców) z miejscem do prania rzeczy osobistych i trzema toaletami, tj. w ilości umożliwiającej korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodność z zasadami higieny. Łazienkę chłopców wyposażono w suszarkę do odzieży, we wszystkich pokojach wychowanków znajdowały się suszarki na ubrania.

W skład pomieszczeń POW nr 1, służących realizacji zadań opiekuńczo – wychowawczych dla podopiecznych POW nr 2, wchodziły również:

- pomieszczenia piwniczne, tj. w szczególności kuchnia i pomieszczenia służące przechowywaniu art. spożywczych, siłownia oraz pomieszczenie socjoterapii;
- pomieszczenia znajdujące się na pierwszym piętrze budynku, tj. m.in. stołówka, zmywalnia naczyń i pokój psychologa.

W wyniku oględzin stwierdzono, że w Placówce nie wydzielono pokoju do nauki, a liczba biurek w pokojach nie odpowiadała liczbie umieszczonych w nich wychowanków. Brak było również pokoju odwiedzin i wydzielonych pomieszczeń służących odbywaniu przez wychowanków kwarantanny czy izolacji.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że mniejsza liczba biurek wynikała z ich niezapewnienia dla wychowanków przebywających w Młodzieżowych Ośrodkach Socjoterapii²⁶ lub Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych²⁷, czy w internacie. Zauważyła, że część dzieci uczy się w świetlicy w obecności wychowawcy dyżurnego. Pomieszczeniami do nauki jest świetlica i pokoje wychowanków, brak jest pomieszczenia specjalnie do tego przeznaczonego. W godzinach nauki w świetlicy dzieci nie korzystają z telewizora, komputerów i X-boxa. Pomieszczeniem umożliwiającym odbywanie indywidualnych, zapewniającym niezakłócony przebieg spotkań wychowanków z osobami odwiedzającymi, jest pomieszczenie przy jadalni, zaś pomieszczeniem służącym przebywaniu wychowanków na kwarantannie i/lub w izolacji jest aneks kuchenny z łazienką i pokojem wypoczynkowym.

(akta kontroli tom I str. 250-252, 301-304)

²⁵ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.).

²⁶ Dalej: MOS.

²⁷ Dalej: MOW.

1.4. W okresie objętym kontrolą w Placówce przebywało łącznie 58 wychowanków. Według stanu na pierwszy dzień miesiąca począwszy od stycznia 2019 r. do grudnia 2020 r. liczba wychowanków umieszczonych w Placówce wahała się od 26 do 33, a od stycznia do września 2021 r. od 11 do 17. Przekroczenie liczby wychowanków nie zawsze poprzedzono uzyskaniem zgody Wojewody. Przyjęcie dzieci powodujące przekroczenie limitu (26), przy braku ww. zgody, miało miejsce w: marcu, lipcu i sierpniu 2020 r. Limit wychowanków, pomimo braku przywołanej zgody przekroczony został także w styczniu i lutym 2021 r.

(akta kontroli tom I str. 99-112, 203-204, 420-425)

W okresie objętym kontrolą, czas przebywania wychowanków (do dnia opuszczenia Placówki lub rozpoczęcia kontroli NIK) wynosił od dziewięciu dni do około 11 lat. W latach 2019-2021 w innych jednostkach, tj. MOS i MOW, przebywało łącznie do 17 wychowanków Placówki.

(akta kontroli tom I str. 203-204, 174, 206-209, tom II str. 165-178)

1.5. Wiek wychowanków na dzień przyjęcia do Placówki wynosił od czterech do 17 lat. Wszyscy wychowankowie niespełniający kryterium wieku umieszczenia w instytucjonalnej pieczy zastępczej (siedmioro)²⁸ spełniali warunek określony w art. 95 ust. 2 ustawy o systemie pieczy zastępczej, tj. przebywali w Placówce wraz ze starszym rodzeństwem. Do kryterium wieku dzieci przyjmowanych do Placówki odnosiły się zapisy Regulaminu organizacyjnego obowiązującego do 12 stycznia 2021 r. Zapisów w powyższym zakresie nie zawiera Regulamin organizacyjny Placówki obowiązujący od 13 stycznia 2021 r.

(akta kontroli tom I str. 22-35, 66-80, 174, 203-204)

1.6. Zatrudniona od 1 września 1995 r. do 27 września 2019 r. była Dyrektorem Domu Dziecka w Kraśniku spełniała warunki określone w art. 97 ust. 3 pkt 1, 2 i 6 ustawy o systemie pieczy zastępczej, tj. posiadała wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia, studia podyplomowe z zakresu pedagogiki opiekuńczej i organizacji pomocy społecznej, doświadczenie w instytucjach zajmujących się pracą z dziećmi oraz była zdolna do pracy w placówce opiekuńczo-wychowawczej, co zostało potwierdzone zaświadczeniem lekarskim. Starosta nie przedłożył do kontroli dokumentów potwierdzających spełnianie przez ww. Dyrektora warunków, o których mowa w art. 97 ust. 3 pkt 3-5 ustawy o systemie pieczy zastępczej, tj. informacji czy nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz czy władza rodzicielska nie została jej zawieszona ani ograniczona; czy wypełniała obowiązek alimentacyjny - w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynikał z tytułu egzekucyjnego; czy nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe. Wyjaśnił, że brak w aktach osobowych potwierdzonej na piśmie weryfikacji spełnienia przez byłą Dyrektora Domu Dziecka w Kraśniku ww. warunków wynikał z niedopatrzeń.

(akta kontroli tom I str. 399-419)

Była Dyrektorem Placówki (zatrudniona na tym stanowisku w okresie od 28 września 2019 r. do 27 stycznia 2021 r.) oraz obecna p.o. Dyrektora spełniały warunki określone w art. 97 ust. 3 ustawy o systemie pieczy zastępczej z wyjątkiem wykształcenia, o którym mowa w art. 97 ust. 3 pkt 1 ww. ustawy, tj. nie posiadały tytułu zawodowego magistra lub tytułu równorzędnego na kierunku pedagogika, pedagogika specjalna, psychologia, nauki o rodzinie lub na innym kierunku, którego program obejmuje resocjalizację, pracę socjalną, pedagogikę opiekuńczo-wychowawczą, albo na dowolnym kierunku, uzupełnionego studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, nauk o rodzinie lub

²⁸ Powyżej siódmego roku życia do 31 grudnia 2020 r., a od 1 stycznia 2020 r. powyżej 10 roku życia.

resocjalizacji.

Była Dyrektor Placówki posiadała wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku zarządzanie i marketing uzupełnione studiami podyplomowymi z zakresu przygotowania pedagogicznego, zaś obecna p.o. Dyrektor ukończyła studia wyższe magisterskie na kierunku ekonomia, które nie zostały uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, nauk o rodzinie lub resocjalizacji.

Starosta wyjaśnił, że była Dyrektor Placówki w momencie jej zatrudnienia na stanowisku Dyrektora Domu Dziecka w Kraśniku spełniała wszystkie wymagania wskazane w ustawie o systemie pieczy zastępczej. W kwestii spełnienia wymagań przez obecną p.o. Dyrektor wyjaśnił, że Zarząd Powiatu w Kraśniku z dniem 28 stycznia 2021 r., na podstawie uchwały nr 152-472/2021, w oparciu o art. 21 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych²⁹, powierzył jej pełnienie obowiązków Dyrektora POW nr 1 w Kraśniku na okres nie dłuższy niż 3 miesiące, do czasu powołania nowego dyrektora. Wskazał, że wskazany wyżej przepis pozwala, w sytuacji gdy wymagają tego potrzeby jednostki, powierzenie pracownikowi samorządowemu wykonywanie innej pracy niż określona w umowie o pracę, co nie oznacza jednak zmiany umowy, lecz powierzenie dodatkowych obowiązków. Pełnienie obowiązków nie oznacza zatrudnienia na stanowisku Dyrektora Placówki, a tym samym brak jest podstaw, by od osoby, której powierzono tylko czasowo pełnienie dodatkowych obowiązków oczekiwać wymagań kwalifikacyjnych niezbędnych do zajmowania danego stanowiska. Z uwagi na nadzwyczajną sytuację niezbędne było powierzenie obowiązków osobie, która przy uwzględnieniu posiadanych zasobów kadrowych, zapewniała dalszą, należytą realizację zadań.

Zgodnie z opisem studiów podyplomowych i sylwetki absolwenta – przedłożonym na potrzeby kontroli NIK przez Dyrektora Instytutu Studiów Podyplomowych Wyższej Szkoły Nauk Pedagogicznych w Warszawie³⁰ - *Studia podyplomowe w zakresie przygotowania pedagogicznego kierowane są do przyszłych nauczycieli, w tym nauczycieli, psychologów, nieposiadających przygotowania pedagogicznego, którzy ukończyli studia I stopnia, studia II stopnia lub jednolite 5-letnie studia magisterskie, na dowolnym kierunku studiów, chcących pracować w zawodzie nauczyciela. Celem studiów podyplomowych w zakresie przygotowania pedagogicznego jest zapewnienie przygotowania pedagogiczno-psychologicznego i dydaktycznego, niezbędnego do pracy w zawodzie nauczyciela, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. poz. 1450, ze zm.). Słuchacze uzyskują uprawnienia do pracy w charakterze nauczyciela przedmiotu, w zakresie którego ukończyli już studia pierwszego lub drugiego stopnia (np. matematyka, biologia, historia itp.), na poszczególnych etapach edukacyjnych. Sylwetka absolwenta studiów pedagogicznych jest zgodna z założeniami opracowanymi przez Radę Główną Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, zasadami określonymi w szczegółowych rozporządzeniach i przepisach dotyczących szkolnictwa wyższego oraz w prawie oświatowym. Absolwent studiów podyplomowych w zakresie przygotowania pedagogicznego realizowanego w Wyższej Szkole Nauk Pedagogicznych w Warszawie jest przygotowany teoretycznie i praktycznie do wykonywania zawodu nauczyciela w placówkach o charakterze oświatowym. Posiada umiejętność prowadzenia zajęć różnymi metodami z uczniami szkół*

²⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1282.

³⁰ W którym studia podyplomowe z zakresu przygotowania pedagogicznego ukończyła była Dyrektor (zatrudniona na tym stanowisku w okresie od 28 września 2019 r. do 27 stycznia 2021 r.).

podstawowych, liceów, techników, słuchaczami szkół policealnych. Uzyskane kwalifikacje są zgodne z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. z 2021 r. poz. 890).

(akta kontroli tom I str. 387-417, 426-429)

Do realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych w pełnym wymiarze czasu pracy, w okresie do 31 grudnia 2020 r., zatrudniony był opiekun dziecięcy³¹, od ośmiu do 10 wychowawców, a od stycznia do września 2021 r. - sześciu³². W całym objętym kontrolą okresie zatrudnionych było trzech specjalistów, tj. pedagog, psycholog³³ i pracownik socjalny.

Z wyjątkiem opiekuna dziecięcego wszyscy ww. pracownicy posiadali, co najmniej wymagane ustawą o systemie pieczy zastępczej wykształcenie, tj.:

- wychowawcy m.in.: wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku pedagogika, o specjalności: pedagogika ogólna, pedagogika opiekuńczo – wychowawcza, pedagogika resocjalizacyjna;
- pedagog: wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku pedagogika, o specjalności: pedagogika opiekuńczo-wychowawcza oraz studia podyplomowe w zakresie pedagogiki resocjalizacyjnej;
- psycholog: wyższe magisterskie na kierunku psychologia, studia podyplomowe z zakresu przygotowania pedagogicznego;
- pracownik socjalny: wyższe na kierunku socjologia – praca socjalna (licencjat), wyższe magisterskie na kierunku pedagogika, o specjalności pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, oraz studia podyplomowe w zakresie organizacji pomocy społecznej i zarządzania instytucjami pomocy społecznej.

W opiece nad wychowankami Placówka nie korzystała z pomocy wolontariuszy.

Osoby zatrudnione na stanowisku psychologa spełniały wymagania określone w art. 8 ust. 1 pkt 1-4 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów³⁴. Stosownie do art. 98 ust. 1 pkt 3 ustawy o pieczy zastępczej, osobą pracującą z dziećmi w placówce opiekuńczo-wychowawczej może być psycholog posiadający prawo wykonywania zawodu w rozumieniu ustawy o zawodzie psychologa. Art. 7 ww. ustawy stanowi, że prawo wykonywania zawodu psychologa powstaje z chwilą dokonania wpisu na listę Regionalnej Izby Psychologów. Z uwagi na brak przepisów wykonawczych oraz niepowołanie Regionalnych Izb Psychologów, wymogi z art. 7 ww. ustawy nie mogły być spełnione.

(akta kontroli tom I str. 114-125, 126-163, 201-202)

Ustalono, że w latach 2019-2021 ww. pracownicy nie uczestniczyli lub uczestniczyli w maksymalnie dwóch szkoleniach, z wyjątkiem pracownika socjalnego (osiem odbytych szkoleń) i pedagoga (cztery szkolenia). Tematyka szkoleń dotyczyła pracy z dziećmi i ich rodzinami biologicznymi i obejmowała m.in. następujące zagadnienia: *Dziecko z doświadczeniem traumy – wyzwania i rekomendacje*, *Mediacje – profesjonalny sposób rozwiązywania problemów na drodze dialogu*, *Wykorzystanie dialogu motywacyjnego w pracy z rodziną*, *Identyfikacja sygnałów ze środowiska rodzinnego oraz symptomów przemocy wobec dziecka*.

³¹ Od 1 września 2017 r. do 24 sierpnia 2019 r.

³² Oraz dodatkowo jedna wychowawczyni zatrudniona na zastępstwo pracownika POW nr 1 świadcząca pracę na rzecz POW nr 2.

³³ Zastępowany od lutego 2019 r. do lipca 2020 r. przez jednego z wychowawców posiadającego wymagane ustawą wykształcenie.

³⁴ Dz.U. z 2019 r. poz. 1026. Dalej: ustawa o zawodzie psychologa.

Pracownicy Placówki w okresie objętym kontrolą nie korzystali z poradnictwa mającego na celu wzmocnienie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałaniu zjawisku wypalenia zawodowego. W szkoleniu pn. *Wypalenie zawodowe etiologia, skutki, metody przeciwdziałania zorganizowanym w 2018 r. uczestniczyło natomiast dwóch pracowników Placówki* (pracownik socjalny i pedagog).

Była Dyrektor Placówki wskazała, że zgodnie z art. 98 ust. 4 ustawy o systemie pieczy zastępczej, pracownicy placówki opiekuńczo-wychowawczej mają prawo do korzystania z poradnictwa (...). Wszelkie inicjatywy ze strony pracowników zawsze chętnie były rozważane i realizowane. W szkoleniach uczestniczyli pracownicy, którzy wykazywali chęć takich aktywności. Z uwagi na panującą sytuację pandemiczną oraz liczne zwolnienia lekarskie pracowników, nie odbyło się wiele z zaplanowanych szkoleń.

Według § 20 ust. 4 pkt 9 Regulaminu organizacyjnego Domu Dziecka w Kraśniku do obowiązków dyrektora należało mobilizowanie pracowników do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i udzielanie im pomocy w sprawach doskonalenia i doskonalenia zawodowego.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że na ograniczenie udziału w szkoleniach wpływ miała epidemia COVID-19 oraz usprawiedliwione długotrwałe nieobecności pracowników.

(akta kontroli tom I str. 22- 35, 226-229, 420-425, 430-433)

Przed zatrudnieniem w Placówce pięciu pracowników pozyskano informacje o ich niefigurowaniu w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym. W przypadku pozostałych pracowników, zatrudnionych przed wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym³⁵, informacje w powyższym zakresie pozyskano w trakcie kontroli NIK.

(akta kontroli tom I str. 126-163, 226-229)

Dokumentacja wszystkich szesnastu pracowników zawierała informacje dotyczące spełniania przez nich wymagań określonych w art. 98 ust. 3 pkt 4 ustawy o systemie pieczy zastępczej, tj. że byli oni zdolni do pracy w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Jednak w dokumentacji ośmiu z ww. pracowników brak było danych potwierdzających spełnienie warunków określonych w art. 98 ust. 3 pkt 1-3 tej ustawy.

(akta kontroli tom I str. 126-163)

1.7. W okresie objętym kontrolą, zarówno Wojewoda jak i Starosta nie otrzymali skarg dotyczących funkcjonowania Placówki.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że w latach 2019-2021 nie prowadzono rejestru skarg. Sporadyczne uwagi/skargi dotyczące funkcjonowania/podejmowania działań opiekuńczo-wychowawczych, zgłaszane były w formie ustnej i były rozpatrywane na bieżąco. Uznano, że nie ma potrzeby prowadzenia takiego rejestru.

(akta kontroli tom I str. 345-386, 399-417, tom II str. 468-470)

W latach 2019-2021, Wojewoda nie przeprowadzał kontroli w POW nr 1, natomiast dwie kontrole przeprowadzone przez Starostę dotyczyły:

- realizacji planu finansowego oraz wdrożenia i wykonania zaleceń pokontrolnych po kontroli (przeprowadzonej od 3 do 20 listopada 2020 r.),
- przestrzegania przepisów BHP na stanowiskach pracy oraz przepisów dotyczących COVID-19. Kontrolę przeprowadzono w sierpniu 2021 r. Potwierdziła ona m.in., że badania BHP oraz badania profilaktyczne pracowników prowadzone były terminowo oraz zgodnie z wymaganiami

³⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 152.

prawnymi, dokumentacja dotycząca ryzyka zawodowego była kompletna oraz prowadzona zgodnie z wymaganiami. Starosta wyjaśnił, że w jednostce nie stwierdzono braków w wyposażeniu pracowników w odpowiednie środki ochronne lub nieprawidłowości organizacyjnych w związku z wymaganiami dotyczącymi zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID-19.

(akta kontroli tom I str. 345-386, 399-417)

Kontrola przeprowadzona w Domu Dziecka w Kraśniku przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kraśniku³⁶ (w okresie od 19 do 28 czerwca 2019 r.) obejmowała współpracę z innymi podmiotami w zakresie wykonywanych zadań, które wspierały jej działania opiekuńczo-wychowawcze w latach 2018-2019. Według ustaleń z tej kontroli w Domu Dziecka w Kraśniku: prowadzono współpracę z podmiotami, o których mowa w art. 96 ustawy o systemie pieczy zastępczej, którą dokumentowano w aktach dziecka oraz dokumentacji wychowawców i specjalistów. Stwierdzono jednak, że większy nacisk winien być kładziony na współpracę z asystentem rodziny pod kątem pobytu dziecka w domu rodzinnym.

(akta kontroli tom I str. 166-171)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Brak w dokumentacji ośmiu z szesnastu pracowników Placówki informacji dotyczących spełniania przez nich warunków zatrudnienia określonych w art. 98 ust. 3 pkt 1-3 ustawy o systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym w Placówce może pracować osoba, która nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona, wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego, nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Była Dyrektor Domu Dziecka w Kraśniku wskazała, że w jej ocenie, pełniąc funkcję dyrektora, weryfikowała spełnianie przez pracowników działu opiekuńczo-wychowawczego ww. warunków zatrudnienia.

Była Dyrektor Placówki wyjaśniła, że nie posiadała wiedzy o brakach w dokumentacji pracowników, ponieważ byli oni zatrudnieni przez poprzedniego dyrektora i całą dokumentację kompletowała osoba odpowiedzialna za prowadzenie akt. Podczas przejmowania obowiązków nikt nie poruszył tematu braków w dokumentacji. Wskazała, że nie widziała powodu, dla którego miała od nowa szczegółowo przeglądać dokumentację, licząc na kompetencję pracownika kadr oraz byłego dyrektora.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że brak w dokumentacji pracowników spełnienia powyższych warunków wynikał z niedopatrzenia. W trakcie kontroli NIK ich spełnienie zostało zweryfikowane, co potwierdzają oświadczenia pracowników, o które uzupełniono akta osobowe.

(akta kontroli tom I str. 126-163, 226-229, 420-425, tom II str. 524- 526)

2. Na stanowisku opiekuna dziecięcego (w ramach zastępstwa za nieobecnego pracownika) zatrudniona była³⁷ osoba nieposiadająca wykształcenia, o którym mowa w art. 98 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie pieczy zastępczej, tj. posiadająca ukończoną szkołę przygotowującą do pracy w zawodzie opiekuna dziecięcego lub pielęgniarki albo studia pedagogiczne. Według przedłożonych do kontroli dokumentów osoba ta, na dzień zawarcia umowy o pracę, ukończyła studia licencjackie na kierunku praca socjalna w specjalności praca socjalna z rodziną i nie

³⁶ Dalej: PCPR.

³⁷ Osoba ta została zatrudniona w dniu 28 sierpnia 2017 r.

uzupełniała wykształcenia o wymagane ustawą o systemie pieczy zastępczej do czasu zakończenia pracy na tym stanowisku, tj. do 1 września 2019 r.

Była Dyrektor Domu Dziecka w Kraśniku wyjaśniła, że w jej ocenie powyższa sytuacja spowodowana była okolicznościami faktycznymi istniejącymi w danym czasie. Jednakże z uwagi na znaczny upływ czasu, szczegółowość sformułowanego pytania oraz brak dostępu do dokumentów źródłowych, nie jest w stanie udzielić wyczerpującej odpowiedzi w przedmiotowej sprawie.

(akta kontroli tom I str. 114-125, tom II str. 524-526)

3. Przyjmowanie wychowanków pomimo przekroczenia limitu miejsc w Placówce i braku zgody Wojewody w powyższym zakresie.

Przekroczenie określonego w ustawie o pieczy zastępczej limitu 30 dzieci i określonego w zezwoleniu Wojewody limitu 26 miejsc w jednostce, wystąpiło: w marcu 2020 r. (przekroczenie limitu odpowiednio: o jedno i pięcioro dzieci), w lipcu 2020 r. (o dwoje i sześcioro dzieci), oraz w sierpniu 2020 r. (o troje i siedmioro dzieci). Przekroczenie dopuszczalnej liczby dzieci w Placówce (14) miało także miejsce w styczniu (o trzech wychowanków) i lutym 2021 r. (o jednego).

Przekroczenie liczby 30 wychowanków w latach 2019-2020 było niezgodne z art. 230 ust. 1 ustawy o systemie pieczy zastępczej, według którego liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, o których mowa w art. 229 ust. 1-3, po upływie okresu, o którym mowa w art. 229 ust. 8 (tj. od dnia 1 stycznia 2013 r.), nie dłużej jednak niż do dnia 1 stycznia 2021 r., nie może być wyższa niż 30. Natomiast przekroczenie maksymalnej liczby 14 wychowanków od stycznia do lutego 2021 r. stanowiło naruszenie art. 95 ust. 3 ww. ustawy, według którego w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 95 ust. 3a ww. ustawy, w przypadku gdy umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, dziecko lub osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o której mowa w art. 37 ust. 2, zostały umieszczone m.in. w MOS, MOW, dyrektor tej placówki może, pomimo przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci w placówce, za zezwoleniem wojewody, przyjąć kolejne dziecko.

Była Dyrektor Placówki wyjaśniła, że przekroczenie dopuszczalnej liczby dzieci wynikało z interwencyjnej potrzeby zabezpieczenia dzieci z powiatu kraśnickiego. Wskazała, że interpretując brzmienie art. 15 zzzzz ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych³⁸ dyrektor mógł podjąć decyzję w indywidualnych przypadkach o zabezpieczeniu dzieci. Stwierdziła, że według ustnych zapewnień pracownika socjalnego, ze względu na dobro dzieci, można było przyjąć ponad stan dzieci z zagrożeniem życia i zdrowia, a na możliwość podejmowania samodzielnych decyzji wskazywały również komunikaty z Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego (dalej: LUW) dotyczące pandemii COVID-19. Mając na uwadze dobro dzieci, ich zdrowie i życie, w dobie pandemii umieszczano je na miejsca tzw. puste, tj. na miejsca wychowanków przebywających w MOW lub MOS. Dodała, że według jej wiedzy w dokumentacji była decyzja Wojewody o wyrażeniu zgody na przekroczenie liczby miejsc z lat ubiegłych (stan na 1 stycznia 2020 r. wynosił 31 dzieci). W kwestii przekroczenia limitu dzieci w styczniu i lutym 2021 r. podała, że wynikało to także z faktu posiadania fizycznie wolnych miejsc oraz perspektywy odejścia, tj. usamodzielnienia, w styczniu i lutym 2021 r. wychowanków. Według byłej

³⁸ Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. (Dz. U. poz. 1842 ze zm.).

Dyrektor Placówki „z dniem 1 stycznia 2021 r. nie było możliwości usunięcia nadmiaru wychowanków z placówki, stąd chwilowy zawyżony stan”, o czym powiadomieni zostali (podczas rozmowy) pracownicy LUW w trakcie wizji lokalnej przeprowadzonej na koniec grudnia 2020 r.

Wyjaśnienia byłej Dyrektor Placówki nie znajdują potwierdzenia w ustalonym stanie faktycznym. Dokumentacja żadnego z przyjętych ponad limit wychowanków nie wskazywała na narażenie zakażeniem wirusem SARS-CoV-2, dwoje z siedmiorga przyjętych dzieci pochodziło z innego powiatu (w tym jedno dziecko przywieziono z pogotowia opiekuńczego, drugie zostało przywiezione przez osobę bliską), pozostałych pięcioro wychowanków pochodziło z powiatu kraśnickiego, przy czym troje umieszczono w pieczy instytucjonalnej w związku z rozwiązaniem rodziny zastępczej, przyjęcie dwójki kolejnych dzieci miało charakter interwencyjny. Liczba dzieci umieszczonych w Placówce na dzień 1 marca 2020 r. była zgodna z ustaloną w Regulaminie organizacyjnym Domu Dziecka w Kraśniku, tj. wynosiła 26.

(akta kontroli tom I str. 99-113, 206-210, 420-425)

OCENA CZĄSTKOWA

Wychowankom na ogół zapewniono warunki lokalowe niezbędne do realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych, jednak mając na uwadze występujące okresowo przekroczenie ustalonego dla Placówki limitu wychowanków (nawet o siedmioro) bez zgody Wojewody, warunki te mogły być w tym okresie niewystarczające do właściwej realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych. Z wyjątkiem opiekuna dziecięcego (zatrudnionego w latach 2017-2019) zarówno wychowawcy, jak i specjaliści posiadali określone w ustawie o systemie pieczy zastępczej wykształcenie i doświadczenie. Wymagania ww. ustawy w zakresie kwalifikacji spełniała tylko jedna z trzech osób pełniących w okresie objętych kontrolą funkcję/obowiązki dyrektora. Kolejni dyrektorzy nie weryfikowali kompletności dokumentacji zawartej w aktach osobowych pracowników, przez co w ośmiu przypadkach brak było udokumentowania spełniania przez nich warunków określonych w art. 98 ust. 3 pkt 1-3 ustawy o systemie pieczy zastępczej. W okresie objętym kontrolą w Placówce, odpowiednio do jej typu, nie umieszczano osób niepełnosprawnych. Jedną wychowankę z niepełnosprawnością przebywającą w Placówce w 2017 r. przeniesiono do domu pomocy społecznej. Brak spełniania kryterium wieku przez siedmioro wychowanków uzasadniony był ich przebywaniem w Placówce wraz ze starszym rodzeństwem.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Działania opiekuńczo-wychowawcze

2.1. Badanie dokumentacji 12 dzieci³⁹ wykazało, że dla każdego wychowanka została sporządzona diagnoza psychofizyczna przez psychologa, która rzetelnie opisywała sytuację każdego dziecka. Diagnozy zostały opracowane w okresie od 17 do 47 dni kalendarzowych po przyjęciu dzieci do Placówki⁴⁰. W przypadku trzech diagnoz sporządzonych po 17 dniach, faktyczny czas ich sporządzenia był krótszy ze względu na przypadające dni wolne od pracy w okresie świąteczno-noworocznym. W dziewięciu przypadkach diagnozy zostały sporządzone po upływie od 22 do 47 dni od przyjęcia dzieci do Placówki, z tego w trzech przypadkach - na podstawie wyjaśnień uzyskanych od psychologa - stwierdzono, że był to czas niezbędny, aby poznać dzieci, ich funkcjonowanie i proces adaptacji w nowym środowisku.

³⁹ Tj. sześciorga przyjętych w 2020 r. i sześciorga przyjętych w 2021 r. W POW nr 1 nie było dzieci przyjętych do Domu Dziecka w Kraśniku w 2019 r., gdyż z dniem 1 stycznia 2021 r. zostały one umieszczone w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 2.

⁴⁰ W tym: trzy po 17 dniach, jedna po 22 dniach, dwie po 27 dniach, trzy po 29 dniach, dwie po 30 dniach i jedna po 47 dniach.

Diagnozy te zawierały elementy określone w § 14 ust. 3 i ust. 4 pkt 1 i 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Nie zawierały natomiast, odpowiednich do wieku, rozwoju i doświadczeń dziecka, wskazań dotyczących: programu terapeutycznego (w czterech diagnozach), pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka (we wszystkich 12 diagnozach), przygotowania dziecka do usamodzielnienia (w 11 diagnozach⁴¹). Wskazania te były wymagane przez § 14 ust. 4 pkt 2, 4 i 5 ww. rozporządzenia.

(akta kontroli tom II str. 235-246, 400-401, 412-413, 447-448, 469-473)

2.2. Zgodnie z § 18 ust. 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, wychowankom Placówki zapewniono:

- całodzienne wyżywienie (pięć posiłków dziennie), w tym: śniadanie, drugie śniadanie, podwieczorek i kolacja były udostępniane w aneksie kuchennym, zaś obiady w pomieszczeniu stołówki (procedury dotyczące zasad funkcjonowania stołówki wprowadzono w trakcie kontroli NIK⁴²);
- dostęp do opieki zdrowotnej, w tym w poradniach specjalistycznych⁴³; zaopatrzenie w środki lecznicze i wyroby medyczne, odpowiednio do potrzeb i zaleceń lekarzy, tj. leki, okulary, aparat ortodontyczny, termometr i maseczki ochronne, wkładki ortopedyczne i ortezy;
- dostęp do zajęć wychowawczych, kompensacyjnych, terapeutycznych i rewalidacyjnych, w tym realizowanych w ramach współpracy z innymi placówkami⁴⁴;
- wyposażenie w odzież, obuwie, bieliznę, inne przedmioty osobistego użytku, środki higieny osobistej, podręczniki, pomoce i przybory szkolne – stosownie do wieku i indywidualnych potrzeb. Prowadzono indywidualne karty odzieżowe, w których dokonywano ewidencji zakupionej dla wychowanków odzieży, obuwia, bielizny;
P.o. Dyrektor wyjaśniła, że artykuły szkolne, odzież oraz zabawki wydawane były według zapotrzebowania zgłoszonego do wychowawcy wiodącego. Natomiast artykuły higieny osobistej wydawane były według miesięcznych norm zużycia z uwzględnieniem dodatkowych uzasadnionych potrzeb wychowanków. Środki higieny osobistej, artykuły szkolne i odzież wychowankowie otrzymywali także w formie darów zarówno od podmiotów gospodarczych jak i osób fizycznych;
- kwotę pieniężną do własnego dysponowania, tzw. kieszonkowe w wysokości nie niższej niż 1% i nie wyższej niż 8% kwoty, o której mowa w § 18 ust. 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej;
Na podstawie analizy wypłat kieszonkowego za okres od stycznia do czerwca 2021 r. ustalono, że średnia kwota kieszonkowego wynosiła 22 zł miesięcznie, a kwoty wypłat dla poszczególnych wychowanków wahały się w przedziale od 11 zł do 80 zł. W kilku przypadkach, pomimo takich samych przewinień wychowanków, dokonywano obniżenia wypłat kieszonkowego o różne kwoty.

⁴¹ Wskazania takie zawarto tylko w jednej diagnozie.

⁴² Regulamin stołówki przy POW nr 1 wprowadzony został zarządzeniem nr 17/2021 z dnia 6 września 2021 r.

⁴³ Dermatologicznej, alergologicznej, pulmonologicznej, laryngologicznej, ginekologicznej, chirurgicznej, ortodontycznej, okulistycznej, endokrynologicznej, neurologicznej, ortopedycznej, stomatologicznej, uzależnień, psychologicznej, psychiatrycznej.

⁴⁴ Np. w okresie po 1 stycznia 2021 r. ze: Szkołą Podstawową nr 5 – zajęcia korekcyjno-kompensacyjne (czterech wychowanków), SOSW w Olbicieniu – zajęcia rewalidacyjne (jeden wychowanek), MOS w Solcu nad Wisłą – zajęcia wyrównawcze i terapeutyczne (dwoje wychowanków), MOS w Ostrowcu Świętokrzyskim – zajęcia terapeutyczne (jeden wychowanek), MOS w Skarżysku Kamiennej – zajęcia rewalidacyjne i terapeutyczne (jeden wychowanek), Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Kraśniku (jeden wychowanek).

Procedura ustalania kwoty kieszonkowego dla poszczególnych wychowanków⁴⁵ przyjęta w „Regulaminie wypłat kieszonkowego”⁴⁶ nie przewidywała możliwości zgłoszenia uwag, co do przyznanej wychowankom kwoty.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że wychowankowie mieli i mają możliwość zgłaszania uwag i skarg dotyczących kwoty kieszonkowego do dyrektora, psychologa i pedagoga, co czynili, a ich prośby zawsze były rozpatrywane na ich korzyść. Od wejścia w życie zarządzenia nr 21/2021 wprowadzającego Regulamin Samorządu Wychowanków w POW nr 1, wychowankowie mogą, za pośrednictwem jego przedstawicieli, zgłaszać dyrektorowi Placówki wnioski i opinie we wszystkich sprawach dotyczących jej funkcjonowania.

- nieograniczony dostęp do żywności, znajdującej się w pomieszczeniu aneksu kuchennego Placówki;
- pomoc w nauce, w szczególności przy odrabianiu zadań domowych oraz w miarę potrzeby przez udział w zajęciach wyrównawczych realizowanych przez wychowawców i specjalistów w Placówce;
- uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych;

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że od stycznia 2021 r. jeden z wychowanków uczestniczył w zajęciach piłki nożnej w Międzyszkolnym Uczniowskim Klubie Sportowym. Aktywnemu spędzaniu czasu przez wychowanków służyły również zajęcia organizowane przez Stowarzyszenie *Spełniamy Marzenia* w Kraśniku działające przy POW nr 1 i POW nr 2, tj. np. wyjazdy do stadniny koni, zoo, parku linowego, parku trampolin, fabryki czekolady, udział w rajdzie rowerowym, udział w zajęciach turystycznych i rekreacyjnych.

- pokrycie kosztów przejazdu do i z miejsca uzasadnionego pobytu poza Placówką.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że w latach 2019-2021 Placówka pokrywała m.in. koszty dojazdu wychowanków na przepustkę do domu rodzinnego.

(akta kontroli tom I str. 22-44, 61-64, 67-80, 175-194, 212-213, 217-225, 250-252, 305-309, 332-336)

Począwszy od 1 stycznia 2021 r. odrębnie dla POW nr 1 i POW nr 2 planowane i realizowane były zadania dotyczące opieki zdrowotnej, zaopatrzenia w produkty lecznicze, wyposażenia w odzież, obuwie, zabawki, podręczniki szkolne, wypłaty kieszonkowego, uczestnictwa w zajęciach: pozalekcyjnych, rekreacyjno-sportowych, pomocy w nauce, dostępu do zajęć wychowawczych, kompensacyjnych, indywidualnych z psychologiem czy rewalidacyjnych. Pozostałe zadania, w tym zajęcia grupowe prowadzone przez specjalistę, były planowane i realizowane jednocześnie dla obu ww. placówek.

(akta kontroli tom I str. 444-447)

Uregulowania wewnętrzne nie zawierały zasad postępowania w zakresie przekazywania i dokumentowania pomiędzy pracownikami Placówki informacji dotyczących wychowania dzieci i podejmowania wobec nich określonych decyzji. Nie było również procedur dotyczących podawania leków wychowankom. Informacje na temat przebiegu dyżurów w Placówce dokumentowano w zeszycie raportów, zaś dotyczące podawanych leków w zeszycie zawierającym m.in. zalecenia lekarzy.

(akta kontroli tom I str. 212-216, 254-258)

⁴⁵ Propozycję wypłat kieszonkowego wychowawcy oraz Samorząd Wychowanków składają dyrektorowi pod koniec każdego miesiąca. Wysokość kieszonkowego ustala dyrektor po zapoznaniu się z propozycjami wychowawców i samorządu wychowanków oraz po analizie całokształtu postaw wychowanka.

⁴⁶ Przyjętym zarządzeniem nr 19/2021 Dyrektora POW nr 1 z dnia 10 września 2021 r.

Pomimo uchylenia z dniem 13 stycznia 2021 r. Regulaminu organizacyjnego Domu Dziecka w Kraśniku, a w konsekwencji także załączników do tego Regulaminu, tj. Kodeksu Wychowanka, Regulaminu Samorządu Wychowanków, Regulaminu Przyznawania Kieszonkowego, przez prawie osiem kolejnych miesięcy nie wprowadzono przepisów dotyczących praw i obowiązków wychowanków oraz zasad ich funkcjonowania w Placówce. Regulacji w powyższym zakresie - pomimo ich uwzględnienia we wcześniej obowiązującym Regulaminie organizacyjnym - nie zawierał Regulamin organizacyjny POW nr 1.

Była Dyrektor Placówki wskazała, że uchylając Regulamin organizacyjny przyjęty na mocy uchwały nr 158-573/14 z dnia 18 lutego 2014 r., zdezaktualizowano zapisy zawarte jedynie w tym dokumencie. Pozostała treść dokumentów: Regulamin Samorządu Wychowanków, Regulamin Przyznawania Kieszonkowego, pozostały bez zmian. Wyjaśniła, że w związku ze zmianami organizacyjnymi z dniem 1 stycznia 2021 r. nie wprowadzono zmian aktualizacyjnych procedur postępowania w sytuacjach kryzysowych oraz zarządzeń wprowadzonych w związku z pandemią COVID-19 ze względu na brak zmian co do treści merytorycznej w ww. dokumentach.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że do 10 września 2021 r. POW nr 1 posługiwała się zasadami, które obowiązywały w Domu Dziecka w Kraśniku.

W kwestii przyjęcia przez Zarząd Powiatu Kraśnickiego Regulaminu organizacyjnego POW nr 1 w zmienionym kształcie, tj. niezawierającym informacji na temat praw dziecka, Starosta wyjaśnił, że zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym⁴⁷ organizację i zasady funkcjonowania jednostek organizacyjnych powiatu określają regulaminy organizacyjne uchwalone przez zarząd powiatu. Z kolei ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w art. 101 ust. 2 wskazuje tylko i wyłącznie, że regulamin placówki opiekuńczo-wychowawczej określa jej typ. Regulamin POW nr 1 stanowiący załącznik do uchwały Nr 149-458/2021 Zarządu Powiatu z dnia 13 stycznia 2021 r. spełnia zatem wymagania określone ww. ustawach. Z Regulaminu w sposób jednoznaczny wynika, że POW nr 1 jest placówką typu socjalizacyjnego. Podkreślił, że zarówno ustawa o samorządzie powiatowym, jak ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie określa obligatoryjnych elementów regulaminu placówki opiekuńczo-wychowawczej. Brak jest zatem podstaw do stwierdzenia, że w Regulaminie organizacyjnym POW nr 1 powinny się znaleźć informacje dotyczące praw dziecka.

(akta kontroli tom I str. 66-84, 212-221, 233-247, 387-398, 420-425)

W trakcie kontroli w POW nr 1 wprowadzone zostały — procedury, które dotyczyły:

- postępowania w sytuacjach kryzysowych – na mocy zarządzenia nr 1 Dyrektora Placówki z dnia 10 września 2021 r. w sprawie zatwierdzenia procedur postępowania w sytuacjach kryzysowych z dziećmi i młodzieżą w POW nr 1 i POW nr 2. Określono w nich wytyczne dla wychowawców odnoszące się do: ucieczki dziecka z Placówki, przemocy fizycznej wśród dzieci i młodzieży, psychicznego znęcania się nad dzieckiem, posiadania i spożywania alkoholu na terenie Placówki, posiadania i spożywania środków odurzających, gróźb i prób samobójczych oraz kradzieży;
- praw⁴⁸ i obowiązków wychowanka oraz nagród i konsekwencji za

⁴⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 920, ze zm.

⁴⁸ Między innymi: swobody wyrażania myśli i przekonań, w szczególności życia w Placówce, a także światopoglądowych i religijnych, zgłaszania skarg i wniosków do Dyrektora, wypowiedzania swoich opinii i oczekiwań podczas tzw. spotkań „społeczności” organizowanych raz w miesiącu, w sytuacjach problemowych, wymagających natychmiastowego działania.

nieprzestrzeganie zasad obowiązujących w Placówce, na mocy:

- 1) zarządzenia nr 22/2021 Dyrektora POW nr 1 z dnia 14 września 2021 r. w sprawie wprowadzenia Kodeksu Wychowanka w POW nr 1 i w POW nr 2; W Kodeksie Wychowanka w POW nr 1⁴⁹ nie określono możliwości odwołania się wychowanka od zastosowanej wobec niego kary. P.o. Dyrektor wyjaśniła, że podobnie jak w przypadku kwoty kieszonkowego, wychowankowie mieli i mają możliwości odwołania się od zastosowanych wobec nich kar;
- 2) zarządzenia nr 21/2021 Dyrektora POW nr 1 z dnia 14 września 2021 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Samorządu Wychowanków.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że w kontrolowanym okresie nie zaistniała potrzeba tworzenia wewnętrznej dokumentacji dotyczącej uwag czy pochwał podopiecznych. Bieżące uwagi zapisywane są w raportach dyżurów wychowawczych i tabeli łamania regulaminu Placówki.

(akta kontroli tom I str. 217 -229, 233-247, 254-258, 298-331)

W wyniku przeprowadzonych oględzin ustalono, że stan sanitarny pomieszczeń Placówki nie budził zastrzeżeń, a wychowankowie mogli korzystać z nich w sposób zapewniający im intymność. Zainstalowane w Placówce kamery monitoringu nie obejmowały pokoi wychowanków. Okna pomieszczeń sypialni wychowanków na parterze budynku składały się z trzech prostokątnych szyb – dwóch pionowych i jednej poziomej. W górnej poziomej części okien zamontowano kraty, dwie pionowe części okien zostały zamontowane jako nieotwieralne. W jednym z pokoi wychowanków oraz w pomieszczeniach wspólnych otwarcie okien uniemożliwiały zamontowane poprzecznie rurki.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że zamontowano je w celu zapewnienia bezpieczeństwa wychowankom oraz zabezpieczenia przed ewentualnymi ich ucieczkami, które miały miejsce w latach wcześniejszych.

(akta kontroli tom I str. 250-252, 301-304)

Wzmacnianiu pozytywnej motywacji wychowanków służyła sporządzana za każdy miesiąc tabela monitorująca funkcjonowanie wychowanka, stanowiąca załącznik do Kodeksu Wychowanka. Odnotowywano w niej zarówno informacje dotyczące pozytywnego zachowania (np. wykonanie dodatkowego dyżuru, dobre oceny w nauce, pomoc innym wychowankom w różnych sytuacjach, reprezentowanie Placówki, prace na rzecz Placówki), jak i zachowania niewłaściwego (np. zakłócenie ciszy nocnej, przemoc, niewykonywanie poleceń wychowawcy). Służyło to m.in. ustalaniu kwot kieszonkowego, przyznawaniu nagród rzeczowych, czy możliwości udziału w wycieczkach organizowanych lub opłacanych przez Placówkę.

(akta kontroli tom I str. 177, 298-300)

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że w czasie trwania nauczania zdalnego każdy wychowanek posiadał udostępniony przez Placówkę komputer (laptop), część dzieci korzystała z telefonów lub tabletów. Wychowankowie ze szkół ponadpodstawowych samodzielnie realizowali obowiązek szkolny, sygnalizując potrzebę pomocy ze strony pracowników w przypadku konieczności wydrukowania arkuszy. Natomiast wychowankowie realizujący naukę zdalną w szkole podstawowej pozostawali pod opieką wychowawcy, pedagoga i pracownika socjalnego.

W dokumentacji jednego z wychowanków znajdowało się pismo dyrektora szkoły informujące o nierealizowaniu obowiązku szkolnego.

Wychowawca wskazanego w ww. piśmie wychowanka wyjaśniła, że w związku z jego lekceważącym podejściem do realizacji obowiązku szkolnego

⁴⁹ Dalej: Kodeks Wychowanka.

przeprowadzono z nim rozmowy psychologiczno-pedagogiczne, które przyniosły oczekiwany efekt — nadrobienie zaległości i wysłanie zaległych prac w uzgodnionym terminie, co skutkowało promocją do następnej klasy.

W czasie trwania nauczania korzystano z łącza internetowego dwóch dostawców. POW nr 1 zapewniła dla swoich wychowanków sześć laptopów użyczonych przez Powiat Kraśnicki ramach Projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie pandemii COVID-19”, dwa komputery stacjonarne (własność Placówki), drukarki i skanery znajdujące się w sekretariacie, dyżurce wychowawców oraz w gabinecie pedagoga i psychologa.

Podczas nauczania zdalnego wychowankowie korzystali także ze stanowiących ich własność tabletów (dwa) i telefonów, co - jak wyjaśniła p.o. Dyrektor - odbywało się na prośbę wychowanków, którzy do dyspozycji mieli również laptopy i komputery stacjonarne będące własnością Placówki.

(akta kontroli tom I str. 212-216, 226-232, 254-273, 337-338)

Podczas oględzin ustalono, że w pomieszczeniach wspólnych przeznaczonych wyłącznie dla wychowanków POW nr 1, tj. świetlicy, jadalni, aneksie kuchennym nie było informacji w zakresie praw dziecka czy numerów telefonów do instytucji i podmiotów powołanych do nadzoru nad realizacją pieczy zastępczej oraz świadczenia pomocy dzieciom.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że wychowankowie byli informowani o przysługujących im prawach podczas rozmów indywidualnych z pracownikami Placówki oraz zajęć grupowych prowadzonych przez psychologa. Informacje na temat numerów telefonów do podmiotów i instytucji, którym wychowankowie mogliby zgłaszać problemy znajdują się w pokoju psychologa, zaś Kodeks Praw Dziecka w świetlicy znajdującej się w piwnicy. Wskazała, że wychowankowie posiadają numery telefonów do swoich wychowawców wiodących, pedagoga i pracownika socjalnego, z których często korzystają kontaktując się w różnych sprawach.

(akta kontroli tom I str. 250-252, 301-304)

W okresie objętym kontrolą, w Placówce przebywało łącznie 58 wychowanków, z których sześcioro wróciło do domu rodzinnego, dwoje zostało przeniesionych do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, jeden został umieszczony w placówce opieki społecznej, szesnaścioro zostało przeniesionych do POW nr 2, a osiemnaścioro, tj. 67%, usamodzielniało się wraz z osiągnięciem pełnoletności. Czas przebywania dzieci w Placówce (na dzień jej opuszczenia lub rozpoczęcia kontroli NIK) wahał się w przedziale od dziewięciu dni do prawie 11 lat⁵⁰.

27 dzieci przebywało w Placówce przez okres ponad dwóch lat. Na podstawie analizy dokumentacji 11 wychowanków ustalono, że długi okres pobytu w Placówce spowodowany był w szczególności brakiem możliwości ich powrotu do domu rodzinnego, rodzin zastępczych chętnych do opieki nad wychowankami (często rodzeństwem) oraz zgody wychowanków na adopcję lub umieszczenie w rodzinie zastępczej. W okresie objętym kontrolą w Placówce nie przebywały dzieci, których sytuacja prawna umożliwiałaby ich zgłoszenie do ośrodka adopcyjnego, a w przypadku wychowanków przyjętych do Placówki, w terminie 18 miesięcy od daty ich umieszczenia dyrektorzy składali do właściwego sądu wnioski, o których mowa w art. 100 ust. 4a ustawy o systemie pieczy zastępczej.

(akta kontroli tom I str. 203-204, 436-443)

Badanie dokumentacji 12 dzieci wykazało, że dla każdego z nich wychowawca kierujący procesem wychowawczym sporządził rzetelny plan pomocy dziecku.

⁵⁰ Dokładnie: 10 lat, 11 miesięcy i 10 dni.

Plany opracowano:

- w czterech przypadkach od trzech do 49 dni po sporządzeniu diagnozy psychofizycznej;
- w trzech przypadkach od sześciu do 12 dni przed sporządzeniem diagnozy psychofizycznej, mimo, że zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej powinno to nastąpić po sporządzeniu diagnozy;
- w jednym przypadku na planie pomocy dziecku nie wskazano daty jego opracowania.

Dwa z ww. planów, opracowane dla wychowanków przyjętych odpowiednio 16 stycznia i 16 marca 2020 r., zostały zatwierdzone przez p.o. Dyrektora POW nr 1, tj. po 27 stycznia 2021 r.

Wychowawca, który kierował procesem wychowawczym dziecka przyjętego w styczniu podał, że niezatwierdzenie planu przez poprzedniego Dyrektora wynikało z przeoczenia. Wychowawca, który kierował procesem wychowawczym dziecka przyjętego w marcu stwierdził, że plan został opracowany w sierpniu 2020 r.⁵¹ (po 129 dniach od diagnozy psychofizycznej), gdyż nie odnaleziono planu opracowanego przez poprzedniego wychowawcę kierującego procesem wychowawczym dziecka do końca lipca 2020 r. Z powodu niedopatrzenia plan przedstawiono do zatwierdzenia dopiero aktualnie pełniącej obowiązki Dyrektora Placówki.

(akta kontroli tom II str. 247-271, 421-424)

Analizowane plany pomocy dziecku zawierały elementy, o których mowa w § 15 ust. 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Wszystkie plany pomocy opracowano we współpracy z przedstawicielem PCPR⁵², a dwa z nich także po telefonicznych konsultacjach z asystentem rodziny (w pozostałych przypadkach rodziny nie były objęte pomocą asystenta po przyjęciu dzieci do Placówki).

Plany uwzględniały wskazania zawarte w diagnozach psychofizycznych. Odnosiło się to także do trzech planów opracowanych przed sporządzeniem diagnoz psychofizycznych, gdyż wychowawcy przygotowując plany współpracowali w tym zakresie z psychologiem Placówki. Plany zostały sporządzone na podstawie dokumentacji dzieci otrzymanej z PCPR i po analizach, o których mowa w § 15 ust. 4 pkt 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Cele pracy z dzieckiem oraz działania krótko i długoterminowe były dostosowane do sytuacji dziecka, zostały precyzyjnie, realnie i adekwatnie określone. Główny cel pracy z dzieckiem - w każdym z analizowanych planów - odnosił się do powrotu dziecka do rodziny. Realizacja planów przebiegała według przyjętych założeń. Informacje na temat realizacji planów pomocy zawarte były w arkuszach z posiedzeń Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. Dokumentacja ta zawierała informacje o procesie zmian rozwoju psychicznego i fizycznego w czasie pobytu dzieci w Placówce, podsumowanie realizacji założonych celów i działań, ze wskazaniem, co udało się osiągnąć a czego nie, co należy poprawić bądź zmienić oraz wnioski. Wychowawcy kierujący procesem wychowawczym dzieci dokonywali pisemnych analiz realizacji planów pomocy i kierowali je na posiedzenia Zespołu w celu dokonania okresowej oceny sytuacji dzieci.

(akta kontroli tom II str. 247-271)

Osiem z 12 zbadanych planów pomocy dziecku nie zostało zmodyfikowanych w zależności od zmieniającej się sytuacji dzieci lub ich rodzin, bądź nie rzadziej niż

⁵¹ Plan nie wskazywał daty opracowania.

⁵² Organizatorem pieczy zastępczej.

co pół roku. W dokumentacji z posiedzeń Zespołu wskazywano informacje stanowiące przesłanki do zmiany planu (siedem przypadków), ale w żadnym z nich nie zmodyfikowano celów i adekwatnych do nich działań krótkoterminowych i długoterminowych.

Wskazywane przez wychowawców w wyjaśnieniach informacje zawarte w dokumentacji z posiedzeń Zespołu nie stanowiły modyfikacji planu, a jedynie inicjowały ten proces, który faktycznie w kontrolowanej Placówce nie był realizowany przez wychowawców kierujących procesem wychowawczym dziecka.

W niżej wymienionych siedmiu przypadkach nie zmodyfikowano planów pomocy dziecku pomimo zmian w sytuacji dziecka lub jego rodziny:

- w jednym przypadku ze względu na skierowanie wychowanka w listopadzie 2020 r. do MOW oraz wyznaczenie dla niego opiekuna usamodzielnienia (zaakceptowanego przez PCPR we wrześniu 2020 r.) i rozpoczęcie procesu przygotowywania do usamodzielnienia;
- w jednym przypadku ze względu na wyznaczenie opiekuna usamodzielnienia (zaakceptowanego przez PCPR we wrześniu 2020 r.) i rozpoczęcie procesu przygotowywania do usamodzielnienia;
- w trzech przypadkach w związku ze zmianą sytuacji rodzinnej, tj. wyjazdem matki wychowanków za granicę;
- w dwóch przypadkach z powodu planowanego przeniesienia dzieci do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

W ww. przypadkach ustalone w planie cele pracy z dzieckiem, tj. powrót do rodziny w związku z ww. okolicznościami były nieaktualne.

(akta kontroli tom II str. 247-271, 409-411, 414-426)

2.3. W latach 2019-2020 w Domu Dziecka zatrudnionych było łącznie dwóch psychologów⁵³, pedagog oraz pracownik socjalny, każdy w wymiarze pełnego etatu. Z dniem 1 stycznia 2021 r. psycholog, pedagog i pracownik socjalny zostali pracownikami POW nr 1 i jednocześnie byli zobowiązani do równoległej realizacji zadań w ramach obsługi POW nr 2⁵⁴. Nie określono grafików dyżurów dla poszczególnych jednostek, pozostawiając specjalistom swobodę realizacji zadań.

W latach 2019-2020 w Domu Dziecka zatrudnionych było w pełnym wymiarze czasu pracy, na podstawie umowy o pracę, łącznie 13 wychowawców, w tym trzech od lipca i sierpnia 2020 r. (dwóch nowo zatrudnionych za wychowawców, którzy odeszli w tym okresie oraz jeden w związku ze zmianą stanowiska z opiekuna dziecięcego na wychowawcę). Dwóch wychowawców (spośród 13) było zatrudnionych na podstawie umowy o pracę na czas zastępstwa.

Z dniem 1 stycznia 2021 r. dokonano podziału kadry wychowawców pomiędzy dwie jednostki. Sześciu (z siedmiu) wychowawców zatrudnionych od stycznia 2021 r. w POW nr 1 nie świadczyło pracy na rzecz POW nr 2. W jednym przypadku - wychowawcy zatrudnionego (w lipcu 2020 r.) na podstawie umowy o pracę na zastępstwo nieobecny wychowawcy⁵⁵ — pracownik zastępowany (nieobecny) został z dniem 1 stycznia 2021 r. pracownikiem POW nr 1, a pracownik zastępujący został decyzją byłej Dyrektora Placówki przeniesiony do POW nr 2 i na rzecz tej jednostki świadczył pracę także w czasie trwania czynności kontrolnych NIK (do 3 października 2021 r.).

⁵³ W tym jeden w okresie od lutego 2019 r. do lipca 2020 r. na podstawie umowy o zastępstwo na czas usprawiedliwionej nieobecności w pracy psychologa zatrudnionego w Placówce na czas nieokreślony.

⁵⁴ Zgodnie z postanowieniami Regulaminu POW nr 1 (§§ 27 ust. 2, 28 ust. 2 i 29 ust. 2) pedagog, psycholog i pracownik socjalny w zakresie zadań wymienionych w Regulaminie mieli obowiązek „obsługiwania” jednocześnie POW nr 2.

⁵⁵ Na czas jego usprawiedliwionej nieobecności, która planowana była do początku października 2021 r.

Powyższe działanie skutkowało istotnym brakiem w kadrze wychowawców i wpływało na funkcjonowanie całej Placówki. Analiza grafików pracy wychowawców POW nr 1 od stycznia do sierpnia 2021 r. wykazała, że psycholog, pedagog i pracownik socjalny systematycznie zastępowali wychowawców w sprawowaniu opieki nad wychowankami podczas dyżurów porannych (tj. w godz. 8.00-16.00), popołudniowych (w godz. 16.00-22.00) i nocnych (w godz. 22.00-8.00). Praca „w zastępstwie” była rozliczana w ramach etatu każdego z nich.

Skutkowało to zmniejszeniem liczby godzin na realizację przez nich zadań, określonych w Regulaminie organizacyjnym POW nr 1 (§§ 27 ust. 1, 28 ust. 2 i 29 ust. 3) oraz w zakresach czynności, odpowiednio (od stycznia do sierpnia):

- dla psychologa o 159 godzin, tj. o 20 dni⁵⁶,
- dla pracownika socjalnego o 256 godzin, tj. o 32 dni⁵⁷,
- dla pedagoga o 317 godzin, tj. o 40 dni⁵⁸.

(akta kontroli tom I str. 67-84, 201-202, tom II str. 5-30, 65-76, 84-154, 392, 394-395)

P.o. Dyrektor odnosząc się do ww. ustaleń stwierdziła, że praca specjalistów w zastępstwie wychowawców była spowodowana także zwolnieniami lekarskim i urlopami wypoczynkowymi, a także zgodą udzieloną w 2020 r. przez byłą Dyrektor Placówki dla dwóch wychowawców (aktualnie z POW nr 1 i POW nr 2) na pracę wyłącznie na dyżurze porannym od poniedziałku do piątku.

(akta kontroli tom II str. 390-397)

Według Psychologa Placówki bezpośrednimi skutkami ograniczenia zakresu zadań zrealizowanych dla wychowanków był m.in. brak spotkań z wychowankami w ramach ich indywidualnej terapii (około siedem spotkań dla POW nr 1 oraz około sześć dla POW nr 2). Nie odbyły się zajęcia grupowe dla dzieci młodszych z POW nr 1 i POW nr 2 (dwa spotkania). Podczas pełnienia przez psychologa dyżurów „w zastępstwie” wychowawców, wychowankowie obu placówek nie mieli możliwości skorzystania z jego pomocy.

Z kolei Pedagog stwierdziła, że z opóźnieniem kompletowała dokumentację dzieci nowo przyjętych, a także dokonywała wpisów do kart obserwacji pedagogicznych. Nie brała udziału w opracowaniu niektórych diagnoz psychofizycznych w części dotyczącej diagnozy pedagogicznej. Nieterminowo składała niektóre sprawozdania. Podczas pełnienia dyżuru dzieci z drugiej placówki nie miały z nią indywidualnego kontaktu. Ograniczone były także możliwości udzielenia wsparcia dziecku po przyjęciu do Placówki, a także wychowawcy w sytuacji kryzysowej.

Pracownik socjalny wskazała m.in. na istotne ograniczenia stałej współpracy z instytucjami świadczącymi pomoc na rzecz rodzin, utrudniony kontakt z wychowankami w zakresie kwestii dotyczących procesu usamodzielnienia. Opóźnienia w kompletowaniu dokumentacji dzieci nowo przyjętych czy prowadzeniu notatek dotyczących przebiegu pracy z rodzinami wychowanków.

(akta kontroli tom II str. 390-405)

W zakresach czynności wychowawców, oprócz podstawowych obowiązków związanych z kierowaniem procesem opiekuńczo-wychowawczym dzieci, nie przewidziano innych zadań, nie określono również godzin, które powinny przeznaczyć na poszczególne czynności, w tym np. na opiekę nad grupą dzieci, indywidualną pracę z dzieckiem, opracowanie dokumentacji dotyczącej procesu

⁵⁶ W związku z dyżurami w zastępstwie wychowawców w POW nr 1 – łącznie 132 godziny i w POW nr 2 - 27 godzin.

⁵⁷ W związku z dyżurami w zastępstwie wychowawców w POW nr 1 – łącznie 193 godziny i w POW nr 2 - 63 godziny.

⁵⁸ W związku z dyżurami w zastępstwie wychowawców w POW nr 1 – łącznie 285 godzin i w POW nr 2 - 32 godziny.

wychowawczego, współpracę z podmiotami uczestniczącymi w procesie wychowawczym oraz udział w Zespole ds. okresowej oceny sytuacji dziecka.

Opracowanie planu pomocy dziecku przypisane było w zakresach czynności do zadań wychowawców. Zakres zadań opiekuna, którego Placówka zatrudniała na podstawie umowy o pracę do 24 sierpnia 2020 r., różnił się od zakresów zadań wychowawców, w tym odnośnie do rodzajów dokumentacji powierzonej do prowadzenia.

W zakresach czynności wychowawców i specjalistów przewidziany był zapis obligujący do „wykonywania dodatkowych czynności zleconych przez Dyrektora”.

(akta kontroli tom II str. 31-64, 72-74, 77-83)

Podczas zajęć opiekuńczo-wychowawczych zrealizowanych w lipcu i grudniu 2019 r. i 2020 r.:

- w dwóch przypadkach pod opieką jednego wychowawcy przebywało więcej niż 14 dzieci, tj.: 25 dzieci 22 grudnia 2020 r. od godz. 8.00 do 14.00 i 17 dzieci 29 grudnia 2020 r. od godz. 8.00 do 14.00, tj. odpowiednio o 11 i o troje dzieci więcej ponad limit określony w § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- w siedmiu przypadkach nie zapewniono opieki przynajmniej jednego wychowawcy nad dziećmi w liczbie powyżej 14, co wymagane było na podstawie § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, tj.: 2 lipca 2019 r. od godz. 8.00 do 14.00 (16 dzieci) oraz w grudniu 2019 r.: 2 grudnia od godz. 8.00 do 14.00 (21 dzieci), 4 grudnia od 8.00 do 14.00 (20 dzieci), 12 grudnia od 8.00 do 14.00 (19 dzieci), 13 grudnia od godz. 8.00 do 14.00 (18 dzieci), 16 grudnia od godz. 8.00 do 14.00 (19) i 19 grudnia od godz. 8.00 do 14.00 (20 dzieci). W wymienionych terminach wychowankowie byli pod opieką wyłącznie opiekuna dziecięcego lub opiekuna dziecięcego i innego pracownika Placówki (pedagoga, pracownika socjalnego, psychologa).

(akta kontroli tom II str. 155-164)

W latach objętych kontrolą psycholog Placówki:

- prowadzili z wychowankami indywidualną terapię, którą objętych zostało w latach 2019-2020 r. po ośmiu dzieci (łącznie 133 spotkania), a w 2021 r. (do sierpnia) czworo dzieci (43 spotkania);
- udzielili łącznie 230 indywidualnych porad psychologicznych, w tym 70 w 2019 r. i 160 w 2020 r. odpowiednio dla 30 i 32 wychowanków oraz 50 dla 19 wychowanków POW nr 1 od stycznia do sierpnia 2021 r.,
- prowadzili grupowe zajęcia dla wychowanków o różnorodnej tematyce, w tym także zajęcia relaksacyjne.

Wszyscy wychowankowie zostali objęci pomocą psychologiczną.

(akta kontroli tom I str. 339-344, tom II str. 469-502)

Liczba wychowanków w czasie zajęć grupowych prowadzonych przez psychologa w 23 przypadkach — od stycznia do maja 2021 r. — przekraczała (o jedno lub dwoje dzieci) limit określony w § 10 ust. 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, gdyż pod jego opieką przebywało od siedmiorga do ośmiorga dzieci.

Psycholog Placówki wyjaśniła, że w 2021 r. organizowała zajęcia grupowe według wieku dla starszych i młodszych dzieci w łączonych grupach dzieci z POW nr 1 i POW nr 2. W ocenie Psychologa dzieci były zainteresowane kontynuacją zajęć z wychowankami przeniesionymi do drugiej placówki ze względu na potrzebę utrzymywania z nimi relacji. Sytuacja ta podyktowana była dobrem dziecka, aby żadne nie czuło się wyłączone z możliwości udziału w zajęciach i nie doświadczało

poczucia odrzucenia i braku przynależności do grupy wychowawczej funkcjonującej przed 2021 r.

(akta kontroli tom II str. 398-399, 484-502)

W latach 2019-2021 (do sierpnia) pedagog zatrudniona w Placówce:

- udzieliła łącznie 180 indywidualnych porad pedagogicznych, w tym po 80 w latach 2019-2020 odpowiednio dla 30 i 32 wychowanków oraz 20 dla 13 wychowanków POW nr 1 od stycznia do sierpnia 2021 r.;
- nie prowadziła zajęć z dziećmi i w związku z tym nie sporządzała kart udziału w zajęciach dla każdego dziecka, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Z zakresu czynności pedagoga wynikało, iż do jej zadań należało m.in. „organizowanie (koordynowanie) i prowadzenie zajęć reedukacyjnych, dydaktyczno-wychowawczych i korekcyjno-kompensacyjnych oraz stosowne ich dokumentowanie”. Dodatkowo, od 13 stycznia 2021 r., według § 27 ust. 1 pkt 8 Regulaminu organizacyjnego, do zadań pedagoga należało m.in. prowadzenie zajęć specjalistycznych z dziećmi oraz — zgodnie z § 27 ust. 1 pkt 12 Regulaminu - prowadzenie dokumentacji, a w szczególności kart udziału dziecka w zajęciach specjalistycznych.

(akta kontroli tom I str. 67-84, 339-344, tom II str. 16-20, 367-370, 503-505)

W badanym okresie Placówka nie była zamykana, ani nie występowały przerwy w sprawowaniu opieki nad dziećmi. Nie przebywały w niej także dzieci z innych placówek.

W Placówce nie obowiązywały regulacje wewnętrzne określające sposób sprawowania opieki nad dziećmi w godzinach nocnych. Analiza grafików oraz raportów z dyżurów za lipiec i grudzień 2019 r. i 2020 r. wykazała, że:

- opiekę nad dziećmi w godzinach nocnych, w przypadku gdy w Placówce przebywało więcej niż 14 wychowanków⁵⁹, sprawowały dwie osoby;
- w jednym przypadku w godzinach od 22.00 (30 lipca 2019 r.) do 8.00 dnia następnego dyżur sprawował tylko jeden wychowawca, pod którego opieką było 17 dzieci, tj. troje ponad limit określony w § 20 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- w trakcie nocnego dyżuru przeprowadzany był co najmniej trzykrotny obchód, wymagany przez § 12 ust. 2 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

(akta kontroli tom II str. 155-164, 538)

W latach 2019-2021 (do września) łącznie 17 wychowanków przebywało w MOW (czterech) i MOS (trzynastu), z tego dziewięciu zostało tam umieszczonych w latach 2019-2021. Umieszczenie w MOW (trzy przypadki⁶⁰) nastąpiło na podstawie postanowienia właściwego sądu. Uzasadnieniem były: demoralizacja, eksperymentowanie z używkami, kradzieże i wulgarne zachowanie.

Skierowania do MOS (sześć przypadków⁶¹) wydane zostały na wniosek opiekuna prawnego (w czterech przypadkach rodzica, w jednym pracownika Placówki będącego opiekunem prawnym dla wychowanka i w jednym p.o. Dyrektora na podstawie uprawnień rozszerzonych postanowieniem sądu). Analiza wniosków wykazała, że w każdym przypadku podstawą skierowań do MOS były orzeczenia

⁵⁹ Zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, w okresie od dnia 2 stycznia 2013 r. do dnia 1 stycznia 2021 r., w placówce opiekuńczo-wychowawczej, w której przebywa więcej niż 14 dzieci, w godzinach nocnych opiekę sprawują co najmniej dwie osoby pracujące z dzieckiem, w tym jeden wychowawca.

⁶⁰ W tym jeden wychowanek przeniesiony z dniem 1 stycznia 2021 r. do POW nr 2.

⁶¹ W tym czterech wychowanków przeniesionych z dniem 1 stycznia 2021 r. do POW nr 2.

o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną. W niektórych przypadkach wskazywano we wniosku zachowania wychowanka o charakterze demoralizującym lub ryzykownym, zaburzenia zachowania i emocji.

Analiza dokumentacji wychowanków POW nr 1 przebywających w MOS w czasie kontroli NIK wykazała, że Placówka podejmowała wobec nich działania opiekuńczo-wychowawcze z udziałem specjalistów, w tym spoza tej jednostki, lecz nie przyniosły one oczekiwanych rezultatów.

W żadnym z analizowanych przypadków Zespół nie dokonał oceny dziecka w celu, o którym mowa w art. 136 pkt 7 ustawy o systemie pieczy zastępczej (tj. informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe) i nie poinformował sądu o stwierdzonej potrzebie umieszczenia wychowanków w MOS/MOW.

(akta kontroli tom II str. 165-178, 539-540)

Wychowawcy zatrudnieni w Placówce kierowali procesem wychowawczym maksymalnie pięciu wychowanków, tj. zgodnie z § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

(akta kontroli tom II str. 371)

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że wprowadzenie ograniczeń związanych ze stanem epidemicznym było dla dzieci sytuacją nową, wprowadzającą wiele chaosu i doświadczenia sytuacji stresowych. Najtrudniejsze emocjonalnie było dla nich zrozumienie ograniczeń związanych z kontaktami z osobami bliskimi – rodziną i przyjaciółmi i braku możliwości urlopowania. Wskazała, że dużo trudności przysporzyło nauczanie zdalne – szczególnie w początkowym okresie (nauka logowania, przesyłania zadań itp.). Wychowankowie nie mieli możliwości bezpośredniego kontaktu z nauczycielami i uczestnictwa w zajęciach wyrównawczych na terenie szkoły, co pogłębiało ich zaległości w procesie edukacji. Starsi wychowankowie wyrażali niezadowolenie z powodu braku możliwości zwalniania się poza Placówkę i odwiedzania znajomych (zdarzało się mimowolne opuszczanie Placówki bez zgody wychowawcy dyżurującego). Dzieci okresowo nie mogły realizować swoich zainteresowań poza Placówką czy wyjeżdżać na wycieczki, nie odbywały się planowane wizyty lekarskie, specjalistyczne, a podstawowa opieka zdrowotna często była realizowana w postaci teleporad. Ograniczenia spowodowały wzrost sytuacji konfliktowych między dziećmi wynikających z gromadzonych napięć emocjonalnych, a także wzrost obserwowanych zachowań sugerujących uzależnienie behawioralne typu gry komputerowe, x-box, telefon komórkowy. Powyższe sytuacje wymagały wielu interwencji wychowawczych i specjalistycznych, które zaburzały prawidłową atmosferę panującą w Placówce.

(akta kontroli tom I str. 436-443)

2.4. Badanie dokumentacji 12 dzieci⁶² wykazało, że w Placówce dla każdego wychowanka prowadzono karty pobytu dziecka oraz arkusze badań i obserwacji psychologicznych i pedagogicznych.

Karty udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologów w ramach indywidualnej terapii były prowadzone systematycznie i w sposób uporządkowany dla wszystkich dzieci objętych tą formą pomocy (sześciorga w ramach próby kontrolnej⁶³). Zajęcia w grupach (według wieku), mające na celu m.in. poprawienie

⁶² Próbą kontrolną objęto dokumentację prowadzoną dla tych samych wychowanków, co analizowane plany pomocy dziecku.

⁶³ Pozostałe dzieci, były objęte pomocą psychologa świadczoną w innych formach (porady, zajęcia grupowe), która nie była dokumentowana w kartach udziału w zajęciach.

kreatywności, spostrzegawczości i koncentracji, obejmowały zagadnienia relacji rówieśniczych i akceptacji w grupie, radzenia sobie ze złością, a także relaksację. Ich dokumentacja zawierała m.in. temat i przebieg zajęć, imiona uczestników, cele i uwagi.

Karty pobytu prowadzone były dla wszystkich 12 dzieci z próby badawczej. W części kart brak było elementów wymaganych przez § 17 ust. 1 pkt 2 lit. a) — i) rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Trzy karty (z 12 zbadanych) były uzupełnianie rzadziej niż co miesiąc, co było niezgodne z § 17 ust. 4 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W Placówce prowadzono ewidencję dzieci, która zawierała elementy wymagane przez § 17 ust. 5 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Ewidencja zawierała dane wychowanków przyjętych do 31 grudnia 2020 r. i przebywających w POW nr 1 od stycznia 2021 r. oraz dotyczyła wyłącznie dzieci przyjętych do tej Placówki w trakcie 2021 r.

(akta kontroli tom II str. 330-346, 469-502, 552-555)

2.5. Badanie dokumentacji ośmiorga wychowanków wykazało, że w latach 2020-2021 (do sierpnia) odbyło się 17 posiedzeń Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. Pierwsze oceny dziecka odbyły się odpowiednio: po 14 dniach od przyjęcia dziecka do Placówki (jeden przypadek), po 23 dniach (dwa przypadki), po 41 dniach (trzy przypadki) oraz po 9,6 miesiąca (dwa przypadki). Kolejne posiedzenia miały miejsce po dwóch miesiącach (dwa przypadki), po 4,6 miesiąca (trzy przypadki), po 5,6 (dwa przypadki) oraz w jednym po 11 miesiącach (335 dniach) od poprzedniej oceny.

Od marca do 28 grudnia 2020 r. Zespół nie dokonywał okresowej oceny sytuacji dziecka.

Według p.o. Dyrektor, mając na względzie bezpieczeństwo pracowników i wychowanków w 2020 r. ustną decyzją byłej Dyrektor Placówki zawieszono posiedzenia Zespołu celem zminimalizowania rozprzestrzeniania się koronawirusa. W związku z tym posiedzenia odbyły się 29-30 grudnia 2020 r., a kolejne w czerwcu 2021 r.

P.o. Dyrektor przedstawiła kontrolerom NIK pismo Starosty z 12 marca 2020 r. (nr AF.071.1.9.2020.EN), w którym „zarekomendował” wstrzymanie urlopowań, a także odwiedzin w placówkach oraz odwołanie wszystkich zaplanowanych „w najbliższym terminie” imprez masowych, wydarzeń kulturalno-sportowych, itp. mogących przyczynić się do rozprzestrzeniania zagrożenia. W ww. piśmie Starosta nie zawiesił dokonywania określonych w dziale III w rozdziale 4 ustawy o systemie pieczy zastępczej ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej⁶⁴.

Odnosząc się do ustalonego stanu faktycznego była Dyrektor Placówki wyjaśniła, że nie było przesłanek do zawieszenia oceny sytuacji dzieci i zdecydowała o możliwości odbycia posiedzeń Zespołu używając możliwości uczestniczenia w nich osób trzecich za pomocą usług teleinformatycznych (telefonicznie lub online). Według byłej Dyrektor ocena okresowa wychowanków odbyła się mimo obostrzeń związanych z pandemią COVID-19. W przypadku trojga dzieci objętych próbą kontrolną była Dyrektor stwierdziła, że ich okresowa ocena została „przesunięta” jej

⁶⁴ Według art. 15zzzzzk ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, który wszedł w życie 31 marca 2020 r., do dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii ogłoszonego w związku z COVID-19, starosta mógł zawiesić dokonywanie określonych w dziale III w rozdziale 4 ustawy o systemie pieczy zastępczej ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

ustną decyzją ze względu na obostrzenia związane z pandemią oraz prace budowlane w Placówce. Uzgodniono z pracownikiem socjalnym „najbliższy możliwie bezpieczny termin”.

W okresie od marca do 28 grudnia 2020 r. Zespół nie przeprowadzał okresowych ocen sytuacji dzieci, w tym także za pośrednictwem usług teleinformatycznych. Powołując się na dokumentację kadrową p.o. Dyrektor wyjaśniła, że żaden z pracowników Placówki nie był upoważniony przez Dyrektora do kierowania pracami Zespołu oraz zwoływania posiedzeń. Pracownik socjalny i pedagog wyjaśniły, że była Dyrektor nie uzgadniała z nimi, kiedy mają się odbyć oceny dzieci i nie знаły powodu, dlaczego do 28 grudnia nie zostały zorganizowane posiedzenia Zespołu. Termin posiedzeń w dniach 29-30 grudnia 2020 r. został uzgodniony wspólnie przez byłą Dyrektora i pedagoga Placówki, która przygotowała pisemne powiadomienia dla uczestników, w tym pracownika PCPR.

(akta kontroli tom II str. 179-232, 380, 518-523)

W posiedzeniach Zespołu uczestniczyli: Dyrektor Placówki, psycholog, pedagog, pracownik socjalny oraz wychowawcy, w tym kierujący procesem wychowawczym. Tylko w jednym (na 17 analizowanych) posiedzeniu Zespołu uczestniczyła matka dziecka oraz koordynator pieczy zastępczej z PCPR (w styczniu 2020 r.). Na posiedzeniach, które miały miejsce 29 i 30 grudnia 2020 r. oraz 16 czerwca 2021 r. oprócz pracowników Placówki uczestniczył pracownik socjalny PCPR jako jedyna osoba z zewnątrz, co potwierdził podpisem złożonym na liście obecności składu Zespołu znajdującym się w dokumentacji Placówki.

Według p.o. Dyrektora mając na względzie bezpieczeństwo pracowników i wychowanków w 2020 r., ustną decyzją byłej Dyrektora Placówki ograniczono skład Zespołu celem zminimalizowania rozprzestrzeniania się koronawirusa.

(akta kontroli tom I str. 420-425, tom II str. 186, 193, 200, 203, 206, 209, 212, 215-216, 219-220, 223-232, 518-523)

Dokonane przez Zespół oceny były rzetelne. Udokumentowane były w formie arkusza wypełnianego dla każdego wychowanka zawierającego informacje wymienione w art. 136 ustawy o systemie pieczy zastępczej, obejmujące m.in.: ocenę stanu psychospołecznego i stanu zdrowia, ocenę procesu edukacji, osiągnięcia i znaczące wydarzenia dotyczące wychowanka, sytuację rodzinną (w tym ocenę pracy socjalnej prowadzonej z rodziną wychowanka), wpływ sytuacji kryzysowych w rodzinie na rozwój dziecka i funkcjonowanie w Placówce oraz ocenę stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną. Oceny zawierały również informacje o stopniu realizacji założeń planu pomocy dziecku, wnioski do dalszej indywidualnej pracy z wychowankiem przyjęte na posiedzeniu (modyfikowanie planu pomocy dziecku) oraz ocenę zasadności dalszego pobytu w Placówce.

Dokumentacja pierwszego posiedzenia Zespołu (również w formie arkusza) była ograniczona do: przyczyn umieszczenia w Placówce, historii życia przed umieszczeniem w Placówce, aktualnych informacji dotyczących wychowanka, w tym rozwoju emocjonalno-społecznego, stanu zdrowia, umiejętności życiowych (w tym oceny stopnia samodzielności) i charakterystyki procesu edukacji. Dokumentacja ta nie zawierała oceny zasadności dalszego pobytu w Placówce.

(akta kontroli tom II str. 180-232)

Na 17 zbadanych posiedzeń Zespołu⁶⁵ przeprowadzonych dla ośmiu wychowanków, w przypadku 11 sporządzono pisemne wnioski do właściwego sądu dotyczące zasadności dalszego pobytu dziecka w Placówce. W sześciu przypadkach (dotyczących sześciorga wychowanków) nie sporządzono wniosku, o którym mowa

⁶⁵ Cztery z 2020 r. i 13 z 2021 r. (do czerwca).

w art. 138 ust. 2 ustawy o systemie pieczy zastępczej. We wszystkich wymienionych przypadkach dotyczyło to pierwszego posiedzenia Zespołu.

Wychowankowie nie uczestniczyli w posiedzeniach Zespołu.

W żadnym spośród 17 analizowanych posiedzeń, nie zapewniono dzieciom możliwości wysłuchania przez Zespół umieszczonego w Placówce, o której mowa w art. 4a ustawy o systemie pieczy zastępczej, a w związku z tym także nie uwzględniono ich zdania.

(akta kontroli tom II str. 179, 506-507, 514-515)

2.6. W latach 2019-2021 (do sierpnia) Zespół nie sporządzał opinii o zasadności przysposobienia dziecka, o których mowa w art. 139a ust. 1 pkt 1-5 ustawy o systemie pieczy zastępczej. Badanie dokumentacji ośmiu wychowanków wykazało, że nie wystąpiła potrzeba sporządzenia takich opinii ze względu na brak dzieci kwalifikujących się do przysposobienia.

(akta kontroli tom I str. 305-309, tom II str. 382-385)

2.7. Na podstawie analizy dokumentacji 12 dzieci stwierdzono, że znajdowały się w nich pisemne oświadczenia, że zapoznały się z Kodeksem Wychowanka i harmonogramem dnia Placówki (takie same oświadczenia były w dokumentacji dzieci przyjętych do POW nr 1 w 2021 r., jak i dzieci przyjętych w okresie funkcjonowania Domu Dziecka w Kraśniku).

Podczas oględzin Placówki stwierdzono, że w dyżurce wychowawców, a także w świetlicy wywieszony był egzemplarz uchylonego w dniu 13 stycznia 2021 r.⁶⁶ Kodeksu Wychowanka. Do dnia rozpoczęcia niniejszej kontroli nie został wprowadzony przez Dyrektora kodeks wychowanka dla POW nr 1. W trakcie czynności kontrolnych NIK - w dniu 14 września 2021 r. - wprowadzony został „Kodeks Wychowanka POW nr 1”.

Według wyjaśnienia p.o. Dyrektor wychowankowie byli informowani o przysługujących im prawach podczas zajęć grupowych prowadzonych przez psychologa. Przedstawiono im fragmenty Konwencji o Prawach Dziecka oraz Konstytucji RP. Zapoznawano z fragmentami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, a także z instytucjami zajmującymi się pomocą i ochroną praw dziecka. Stosownie do obserwowanych lub zgłaszanych potrzeb dzieci były informowane o przysługujących im prawach w indywidualnych rozmowach z psychologiem oraz dyrektorem, pedagogiem lub pracownikiem socjalnym.

Zgodnie z obowiązującym od 13 stycznia 2021 r. Regulaminem organizacyjnym, w Placówce może działać samorząd wychowanków (§ 18), którego organizację określa „regulamin uchwalony przez wychowanków przebywających w Placówce” (§ 19). Samorząd może przedstawić dyrektorowi wnioski i opinie we wszystkich sprawach dotyczących funkcjonowania Placówki (§ 20). W okresie objętym kontrolą nie funkcjonował samorząd wychowanków. W dniu 13 stycznia 2021 r. uchylony został Regulamin Samorządu Wychowanków Domu Dziecka w Kraśniku. W trakcie kontroli NIK – w dniu 14 września 2021 r. – wprowadzony został Regulamin Samorządu Wychowanków POW nr 1.

(akta kontroli tom I str. 22-41, 233-247, tom II str. 381-389)

Według p.o. Dyrektor wychowankowie byli informowani o sytuacji epidemicznej w kraju i związanymi z nią obostrzeniami w formie ustnej na zebraniu 23 marca 2020 r., na zajęciach grupowych z psychologiem (8 i 31 marca 2021 r.) oraz stosownie do potrzeb w ramach indywidualnych rozmów z wychowawcami.

(akta kontroli tom II str. 382-389)

⁶⁶ Uchwałą Nr 149-458/2021 Zarządu Powiatu w Kraśniku z 13 stycznia 2021 r.

2.8. W latach 2019-2021 (do sierpnia) wobec wszystkich wychowanków (58) podjęto działania reintegracyjne, mające na celu utrzymanie więzi z rodziną biologiczną. Sześcioro dzieci powróciło do rodziny biologicznej. W jednym przypadku dziecko dwukrotnie było umieszczane w Placówce (pierwszy raz przebywało wraz z rodzeństwem 56 miesięcy, a kolejny około 9 miesięcy), w drugim czwórka rodzeństwa przebywała w Placówce 45 miesięcy i decyzją sądu nastąpiła zmiana ograniczenia władzy rodzicielskiej z pobytu w pieczy instytucjonalnej na nadzór kuratora, w trzecim - wychowanek przebywał 31 miesięcy i na podstawie postanowienia sądu wrócił pod opiekę matki.

Na podstawie dokumentacji 12 wychowanków stwierdzono, że we wszystkich przypadkach badano możliwość ich powrotu do rodziny biologicznej, jednak z uwagi na sytuację rodzinną, żadne z dzieci nie wróciło do rodziny, gdyż nie istniały możliwości powrotu. W związku z tym Placówka zgodnie z zapisami zawartymi w diagnozach psychofizycznych i planach pomocy podejmowała działania mające na celu umożliwienie wychowankom utrzymywanie więzi i bliskich relacji z rodziną. Polegały one na umożliwianiu kontaktów telefonicznych z rodzicami, informowaniu ich o sytuacji dziecka oraz w miarę możliwości na prowadzeniu indywidualnych rozmów z rodzicami i zachęcaniu ich do odwiedzin dziecka, umożliwieniu wyjazdów do domu rodzinnego i przyjazdów rodziny do Placówki, zapraszaniu osób bliskich do Placówki na organizowane spotkania okolicznościowe.

Działania te były spójne z zapisami zawartymi w diagnozach psychofizycznych i planach pomocy dziecku każdego z badanych dzieci.

(akta kontroli tom II str. 347-358, 372-379, 548-551)

W okresie objętym kontrolą pracownicy POW nr 1 uczestniczyli m.in. w następujących szkoleniach odnoszących się do zagadnień z reintegracji: *Praca z rodziną biologiczną w celu odzyskania dzieci przebywających w pieczy zastępczej; Identyfikacja sygnałów ze środowiska rodzinnego oraz symptomów przemocy wobec dziecka; Interwencja relacyjna oparta na zaufaniu; Praca z rodziną z problemami uzależnień; Mediacje – profesjonalny sposób rozwiązywania problemów na drodze dialogu, Wykorzystanie dialogu motywacyjnego w pracy z rodziną.*

(akta kontroli tom I str. 430-433)

2.9. Badanie dokumentacji sześciorga wychowanków wykazało, że:

- w trakcie pobytu w Placówce podejmowano działania zmierzające do ich usamodzielnienia m.in. poprzez naukę samodzielnego funkcjonowania, w tym: przygotowanie podstawowych posiłków, zakup odzieży, pranie, prasowanie, sprzątanie, odpowiedzialność za utrzymanie porządku we wspólnych pomieszczeniach, zakładanie rachunku bankowego, załatwianie nieskomplikowanych spraw urzędowych, angażowanie się w prace na rzecz społeczności i Placówki oraz motywowano do zdobywania wykształcenia i umiejętności zawodowych;
- opiekunowie usamodzielnienia zostali wyznaczeni w terminie określonym w art. 145 ust. 2 ustawy o systemie pieczy zastępczej;
- w pięciu przypadkach indywidualne programy usamodzielnienia zostały opracowane zgodnie z art. 145 ust. 4 ustawy o systemie pieczy zastępczej, w jednym nastąpiło to z ósmiodniowym opóźnieniem, tj. na 22 dni przed uzyskaniem przez wychowanka pełnoletności;
- programy zawierały elementy wymienione w art. 145 ust. 1 pkt 1-2 ustawy o systemie pieczy zastępczej (tj. określały zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia oraz sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy

w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia);

- programy zostały zatwierdzone przez kierowników powiatowych centrów pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

(akta kontroli tom II str. 359-366, 450-465)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W sześciu przypadkach⁶⁷ (z 12) diagnozy psychofizyczne nie zostały sporządzone niezwłocznie po przyjęciu dzieci do Placówki, co było niezgodne z § 14 ust. 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. W analizowanych przypadkach diagnozy te zostały sporządzone w okresie od 22 do 30 dni po przyjęciu dzieci do Placówki.

Według wyjaśnień Psychologa opóźnienie było spowodowane urlopem wypoczynkowym, zastępowaniem wychowawców na dyżurach oraz bieżącą pracą psychologiczną z innymi wychowankami.

(akta kontroli tom II str. 235-246, 400-401, 447-448)

2. Diagnozy psychofizyczne nie zawierały, odpowiednio do wieku, rozwoju i doświadczeń dzieci, wskazań dotyczących:

- programu terapeutycznego (w czterech diagnozach);
- pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka (w 12 diagnozach);
- przygotowania dziecka do usamodzielnienia (w 11 diagnozach).

Było to niezgodne z § 14 ust. 4 pkt 2, 4 i 5 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

P.o. Dyrektor – powołując się na wyjaśnienia złożone przez psychologów - wyjaśniła, że z powodu przeoczenia nie zawarto w diagnozach braku wskazań do objęcia dzieci programem terapeutycznym. Z powodu niewłaściwej praktyki nie umieszczono w diagnozach wskazań dotyczących pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. Natomiast niedopatrzeniem było nieuwzględnienie wskazań w zakresie przygotowania dzieci do usamodzielnienia.

(akta kontroli tom II str. 235-246, 400-401, 412-413, 447-448, 469-471)

3. Trzy plany pomocy dziecku (z 12 analizowanych) opracowano w okresie od sześciu do 12 dni przed sporządzeniem diagnoz psychofizycznych, a cztery plany w okresie od 30 do 129 dni po sporządzeniu diagnoz. Było to niezgodne z § 15 ust. 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, stanowiącym, że plan powinien być sporządzony niezwłocznie po sporządzeniu diagnozy.

W przypadku pierwszego z planów p.o. Dyrektor poinformowała, że nie jest w stanie wyjaśnić przyczyn jego sporządzenia przed sporządzeniem diagnozy psychofizycznej, gdyż nie pracuje już w Placówce wychowawca, który sporządził ten plan. Natomiast w przypadku dwóch planów wychowawca kierujący procesem wychowawczym nie wyjaśniła, dlaczego opracowała plany przed sporządzeniem diagnoz. Stwierdziła, że opracowała je na podstawie dokumentacji otrzymanej wraz z przyjęciem dzieci do Placówki oraz po konsultacji z psychologiem, który był w trakcie sporządzania diagnoz. W przypadku trzech planów opracowanych w okresie od 30 do 49 dni po sporządzeniu diagnozy, wychowawca kierujący procesem wychowawczym wyjaśniła, że jednoczesne objęcie opieki nad trójką nowo

⁶⁷ Diagnoz sporządzonych w kwietniu i we wrześniu 2021 r.

przyjętych dzieci wymagało zintensyfikowania działań mających na celu szybkie zabezpieczenie potrzeb opiekuńczych, edukacyjnych i emocjonalnych, co było szczególnie utrudnione w przypadku jednego z wychowanków. Natomiast przyczyną opracowania planu po 129 dniach od diagnozy (tj. w sierpniu 2020 r.) było nieodnalezienie planu pomocy sporządzonego przez poprzedniego wychowawcę⁶⁸.

(akta kontroli tom II str. 247-264, 266-271, 409-411, 414-420, 542-547)

4. W siedmiu przypadkach nie sporządzono modyfikacji planów pomocy dziecku pomimo zmiany sytuacji dziecka (skierowania do MOW, usamodzielnienia, przeniesienia dzieci do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego) lub jego rodziny (wyjazd matki dziecka za granicę). Plany pomocy nie były także modyfikowane w związku z ocenami dokonanymi przez Zespół, pomimo że powinno to następować nie rzadziej niż co pół roku. W ośmiu przypadkach nie sporządzono dokumentacji planu pomocy dziecku określającej zmodyfikowane cele i adekwatne do nich działania krótkoterminowe i długoterminowe.

Powyższe było niezgodne z § 15 ust. 5 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, który stanowi, że plan pomocy dziecku jest modyfikowany w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka lub jego rodziny, nie rzadziej niż co pół roku - w przypadku dziecka umieszczonego w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że brak modyfikacji planów w 2021 r. wynikał z „niewłaściwie utrwalonej praktyki”.

Była Dyrektor Placówki nie wyjaśniła, dlaczego plany w 2020 roku nie zostały zmodyfikowane w związku z ww. zmianami sytuacji dzieci i ich rodziny. Stwierdziła, że: *„Według mojej wiedzy opierającej się wyłącznie na odwzorowaniu pamięciowym, w dokumentacji prowadzono modyfikację planów pomocy dziecku. W jednym z dokumentów zawierał się punkt dotyczący modyfikacji i był on wypełniany i uzupełniany”. „Według mojej wiedzy modyfikowano plan pomocy dziecku w półrocznej ocenie. Jeden z punktów zawierał informacje o modyfikacji”*.

Badanie dokumentacji wykazało, że nie sporządzano modyfikacji planów pomocy dziecku w oparciu o wskazania zawarte w półrocznych ocenach.

(akta kontroli tom II str. 466-468, 527-531)

5. Nieterminowo przeprowadzono okresowe oceny sytuacji trojga (z ośmiorga) wychowanków. Opóźnienie wynosiło w jednym przypadku 155 dni i w dwóch przypadkach po 108 dni, w stosunku do terminu określonego w art. 138 ust. 1 ustawy o systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym Zespół dokonuje okresowej oceny sytuacji dziecka w miarę potrzeb nie rzadziej niż co pół roku.

Była Dyrektor Placówki wyjaśniła, że okresowa ocena ww. wychowanków została „przesunięta” jej ustną decyzją ze względu na obostrzenia związane z pandemią oraz prace budowlane w Placówce.

(akta kontroli tom I str. 420-425, tom II str. 179)

6. Karty pobytu dzieci nie zawierały wszystkich wymaganych informacji, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 2 lit. a) — i) rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, tj.:

- opisu relacji dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi dziecku (jedna karta);
- opisu funkcjonowania społecznego dziecka w Placówce i poza nią, z uwzględnieniem samowolnego opuszczania Placówki (jedna karta);
- informacji o przebiegu kontaktów Placówki ze szkołą, do której dziecko uczęszcza, oraz jego nauki szkolnej (trzy karty);

⁶⁸ Który z końcem lipca 2020 r. zakończył pracę w Placówce.

- opisu rozwoju dziecka ze szczególnym uwzględnieniem stanu emocjonalnego i samodzielności dziecka (jedna karta);
- informacji o stanie zdrowia dziecka, w tym stanie zdrowia psychicznego (trzy karty);
- informacji o lekach podawanych dziecku (dwie karty);
- informacji o pobytach dziecka w szpitalu, w tym w szpitalu psychiatrycznym (trzy karty);
- informacji o szczególnych potrzebach dziecka i znaczących dla dziecka wydarzeniach (dwie karty);
- opisu współpracy placówki z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, w tym z asystentem rodziny (wszystkie osiem objętych analizą kart).

Trzy karty (z 12 zbadanych) były uzupełniane rzadziej niż co miesiąc, co naruszało § 17 ust. 4 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Wychowawcy kierujący procesem wychowawczym uzasadniali powyższe m.in. przeoczeniem lub wskazywali, że jeśli w ich ocenie dany element nie dotyczył dziecka lub nie było zmian w stosunku do poprzednich wpisów, to nie dokonywali wpisów lub łącznie podawali informacje za kwartał.

Była Dyrektor Placówki wyjaśniła: *„Nie dokonywałam kontroli dokumentacji prowadzonej przez pracowników. Wynikało to z faktu, że miałam zaufanie do wieloletnich pracowników, którzy mieli praktykę w prowadzeniu takiej dokumentacji”*.

Według § 7.6 Regulaminu organizacyjnego Domu Dziecka w Kraśniku do zadań dyrektora należało sprawowanie nadzoru merytorycznego i kontroli prawidłowej realizacji zadań przez podległych pracowników.

(akta kontroli tom I str. 22-35, tom II str. 330-346, 527-531, 552-555)

7. W latach 2019-2021 (do sierpnia) pedagog zatrudniona w Placówce nie prowadziła zajęć z dziećmi, do czego była zobowiązana, zgodnie z obowiązującym ją zakresem czynności, a także (od 13 stycznia 2021 r.) zgodnie z zapisem § 27 ust. 1 pkt 8 Regulaminu organizacyjnego. W związku z powyższym w Placówce nie prowadzono kart udziału dziecka w zajęciach, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej⁶⁹.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że okres pandemii wymagał codziennej pomocy pedagoga przy nauce zdalnej wychowanków, pełnienia dyżurów w grupie wychowawczej (w zastępstwie wychowawców), prowadzenia spotkań grupowych o charakterze integracyjnym, sportowym i wyrównawczym stosownie do potrzeb wychowanków i wychowawców. Ponadto z uwagi na posiadanie przez pedagoga uprawnień do przewozu osób samochodem służbowym, angażowana była do przewożenia dzieci do/z MOS, MOW oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych.

Była Dyrektor Domu Dziecka nie wyjaśniła przyczyn ww. nieprawidłowości. Stwierdziła, że sytuacja ta spowodowana była okolicznościami faktycznymi istniejącymi w danym czasie. Jednakże z uwagi na znaczny upływ czasu oraz brak dostępu do dokumentów źródłowych nie była w stanie udzielić odpowiedzi.

(akta kontroli tom I str. 67-84, tom II str. 16-20, 367-370, 506-507, 524-526)

8. W 23 przypadkach stwierdzono, że w okresie od stycznia do maja 2021 r., w czasie zajęć prowadzonych przez psychologa, pod jego opieką przebywało więcej niż sześcioro dzieci (tj. od siedmiorga do ośmiorga), co naruszało § 10 ust. 3

⁶⁹ Zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, w placówce opiekuńczo-wychowawczej dla każdego dziecka prowadzi się kartę udziału w zajęciach prowadzonych m.in. przez pedagoga z opisem ich przebiegu, o ile dziecko tego wymaga.

rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Psycholog Placówki wyjaśniła, że wynikało to z potrzeby zorganizowania zajęć grupowych w łączonych grupach dla dzieci z POW nr 1 i POW nr 2 według wieku (starsze i młodsze) oraz ze względu na potrzeby emocjonalne dzieci, które podczas tych zajęć mogły się spotykać z innymi wychowankami przeniesionymi do nowej placówki.

(akta kontroli tom II str. 398-399, 496-502)

9. W jednym przypadku, w dniu 30 lipca 2019 r. w godzinach nocnych, nie zapewniono dzieciom opieki co najmniej dwóch osób pracujących z dziećmi, w tym jednego wychowawcy, stosownie do wymogów określonych w § 20 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. W tym czasie opiekę nad 17 wychowankami sprawował jeden wychowawca.

Była Dyrektor Domu Dziecka nie wyjaśniła przyczyn nieprawidłowości. Stwierdziła, że sytuacja ta spowodowana była okolicznościami faktycznymi istniejącymi w danym czasie. Jednakże z uwagi na znaczny upływ czasu oraz brak dostępu do dokumentów źródłowych nie była w stanie udzielić odpowiedzi.

(akta kontroli tom II str. 156, 466-468, 524-526)

10. W dniach 22 i 29 grudnia 2020 r. w godzinach od 8.00 do 14.00 pod opieką jednego wychowawcy przebywało więcej niż 14 dzieci (25 i 17) tj. odpowiednio o 11 i o troje ponad limit określony w § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Była Dyrektor Placówki nie wyjaśniła przyczyn powstania ww. nieprawidłowości. Poinformowała, że *„dzieci przebywały pod opieką jednego wychowawcy oraz specjalisty (pracownika socjalnego lub pedagoga), który wspomagał pracę na oddziale”*.

Według dokumentacji Placówki pracownik socjalny i pedagog w wymienionych przypadkach - ze względu na inne obowiązki służbowe - nie mogli „wspomagać pracy na oddziale”. W dniu 22 grudnia ww. pracownicy były w podróży służbowej do MOS-ów po wychowanków na okres przerwy świątecznej. Z kolei 29 grudnia 2020 r. zarówno pracownik socjalny jak i pedagog od godz. 10.00 uczestniczyły w posiedzeniach Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji 14 dzieci.

W związku z powyższym jedynie pracownik socjalny „wspomagała” pracę wychowawcy, lecz tylko 29 grudnia 2020 r. w godz. od 8.00 do 10.00.

(akta kontroli tom II str. 163-164, 466-468, 527-537)

11. W siedmiu przypadkach⁷⁰ nie zapewniono opieki przynajmniej jednego wychowawcy nad dziećmi w liczbie powyżej 14, co wymagane było na podstawie § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. W przypadkach tych opieka nad dziećmi (od 16 do 21) była powierzona opiekunowi dziecięcemu lub opiekunowi dziecięcemu i innemu pracownikowi Placówki (pracownikowi socjalnemu, psychologowi lub pedagogowi), co było niezgodne z art. 100 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej, który stanowi, że praca z dzieckiem w placówce opiekuńczo-wychowawczej jest prowadzona przez wychowawcę, który m.in. organizuje pracę z grupą dzieci.

Była Dyrektor Domu Dziecka nie wyjaśniła przyczyn powyższej nieprawidłowości. Stwierdziła, że sytuacja ta spowodowana była okolicznościami faktycznymi istniejącymi w danym czasie. Jednakże z uwagi na znaczny upływ czasu oraz brak dostępu do dokumentów źródłowych nie była w stanie udzielić odpowiedzi.

⁷⁰ W jednym w lipcu 2019 r., a w sześciu z grudnia 2019 r. w godzinach od 8.00 do 14.00.

Była Dyrektor Placówki nie wyjaśniła przyczyn powstania ww. nieprawidłowości. Stwierdziła, że „pracą oddziału kierował wychowawca dyżurujący przy pomocy specjalisty”, co nie znalazło potwierdzenia w ustalonym i udokumentowanym stanie faktycznym.

(akta kontroli tom II str. 155-159, 466-468, 524-531)

12. We wszystkich analizowanych przypadkach (tj. czterech z 2020 r. i 13 z 2021 r. do czerwca) nie zapewniono wysłuchania dziecka umieszczonego w Placówce, w związku dokonywaniem oceny jego sytuacji przez Zespół, i w związku z tym - stosownie do okoliczności – nie uwzględniano jego zdania. Było to niezgodne z art. 4a ustawy o systemie pieczy zastępczej, w którym wskazano, że podmioty realizujące zadania wynikające z ww. ustawy, w szczególności dokonując oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz kwalifikując dziecko do przysposobienia, są obowiązane do wysłuchania dziecka, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają, oraz stosownie do okoliczności uwzględniają jego zdanie.

Według p.o. Dyrektor wynikało to z nieprawidłowej praktyki.

Była Dyrektor Placówki wyjaśniła, że: „*Nie praktykowano osobistych przesłuchań dzieci ze względu na tak przyjętą praktykę. Wynikała ona z niechęci i lęku dzieci w praktyce odbywania takiego obowiązku. Dlatego, ze względu na dobro dzieci nie wzywano dzieci na posiedzenia. Pedagog rozmawiał z dziećmi w sytuacjach sprzyjających poczuciu bezpieczeństwa dziecka w innym czasie i w rozmowach nieformalnych, uzyskując w sposób odpowiedzi, zapewniając godność dziecka*”.

Pedagog Placówki stwierdziła, że nie przeprowadzała wysłuchań dzieci, gdyż Zespół nie zlecał jej wykonania tych czynności.

(akta kontroli tom II str. 179, 506-507, 527-533)

13. W sześciu⁷¹ z 17 zbadanych przypadków Zespół po dokonaniu okresowej oceny sytuacji dziecka nie sformułował na piśmie wniosku dotyczącego zasadności dalszego pobytu dziecka w Placówce i nie przesłał go do właściwego sądu, co było niezgodne z art. 138 ust. 2 ustawy o systemie pieczy zastępczej. W pięciu przypadkach wychowawcy kierujący procesem wychowawczym dzieci stwierdzili, że wynikało to z niedopatrzania, a w jednym wychowawca wyjaśnił, że dotychczas Placówka nie praktykowała przesyłania takiego wniosku do sądu po pierwszym posiedzeniu Zespołu.

P.o. Dyrektor stwierdziła, że ze względu na niewłaściwie przyjętą praktykę, po pierwszym posiedzeniu Zespołu nie formułowano na piśmie wniosków dotyczących zasadności dalszego pobytu dziecka w Placówce i nie przesyłano go do sądu.

Była Dyrektor Placówki wyjaśniła, że: „*Nie kierowano pisemnych wniosków o zasadności dalszego pobytu dziecka ze względu na tak przyjętą praktykę. Jest to zastany stan faktyczny przeze mnie. Motywowano to tym, że sąd wydaje zazwyczaj tymczasowe postanowienie o umieszczeniu dziecka*”.

(akta kontroli tom II str. 179, 409-411, 417-424, 514-515, 527-531)

14. Zespół nie dokonał, w przypadku dziewięciorga dzieci skierowanych w latach 2019-2021 (do września) do MOS/MOW, oceny dziecka w celu informowania sądu o potrzebie jego umieszczenia w placówce działającej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, o której mowa w art. 136 pkt 7 ustawy o systemie pieczy zastępczej i nie poinformował sądu o stwierdzonej potrzebie umieszczenia wychowanków w MOS/MOW.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że wynikało to z niewłaściwie przyjętej praktyki.

(akta kontroli tom II str. 165, 539-540)

⁷¹ Jeden przypadek z 2020 r., pięć z 2021 r.

15. W jednym z sześciu analizowanych przypadków, indywidualny program usamodzielnienia wychowanka opracowano z ośmiodniowym opóźnieniem w stosunku do terminu określonego w art. 145 ust. 4 ustawy o systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym program usamodzielniania powinien być opracowany przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności.

Według wyjaśnienia opiekuna usamodzielnienia opóźnienie było spowodowane przeoczeniem na skutek nieobecności z powodu zwolnienia lekarskiego, a po powrocie do pracy koniecznością realizacji bieżących obowiązków.

(akta kontroli tom II str. 365, 516-517)

16. W Placówce nie zapewniono pełnej realizacji zadań określonych w Regulaminie organizacyjnym przez psychologa, pedagoga i pracownika socjalnego, w związku z systematycznym kierowaniem ich do zastępowania wychowawców od stycznia do sierpnia 2021 r. w łącznym wymiarze 732 godzin (91,5 dnia pracy).

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że angażowanie psychologa, pedagoga i pracownika socjalnego do pracy w grupie wychowawczej w POW nr 1 zapewniało ciągłość fachowej i wykwalifikowanej opieki wychowankom tej Placówki. Dyżury specjalistów w grupie wychowawczej były w Placówce normą, dlatego nie dokonywano zmian. Jednocześnie p.o. Dyrektor przyznała, że nie przewidziała tak wysokiej skali zastępstw.

(akta kontroli tom II str. 84-112, 390-397, 400-408)

17. Dokonanie przez byłą Dyrektor Placówki, niezgodne z zawartą umową o pracę na czas zastępstwa imiennie wskazanego wychowawcy, przeniesienia służbowego pracownika zastępującego nieobecnego wychowawcę z dniem 1 stycznia 2021 r. do innej placówki opiekuńczo-wychowawczej (POW nr 2), w której nie był zatrudniony. Powyższe skutkowało nieświadczaniem pracy na rzecz jednostki kontrolowanej (POW nr 1), w której nieobecny wychowawca był zatrudniony.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że sytuację tę zastała obejmując pełnienie obowiązków i uznała ją za prawidłową, dlatego nie dokonała zmian.

Była Dyrektor Placówki – mimo przedstawienia jej na piśmie ustaleń stanu faktycznego - nie wyjaśniła przyczyn powstania nieprawidłowości. Stwierdziła, iż przedstawiona sytuacja dotycząca zatrudnienia na czas zastępstwa nieobecnego wychowawcy wynikała z oczywistej omyłki pracownika zajmującego się sprawami kadrowymi i nie jest jej znana przyczyna zmiany zapisu w umowie. Pracownik został w grafiku omyłkowo przypisany do drugiej placówki.

Powyższe informacje podane przez byłą Dyrektor Placówki nie znalazły potwierdzenia w stanie faktycznym. P.o. Dyrektor wyjaśniła, że w okresie przekształcenia Domu Dziecka w Kraśniku na dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze, sprawy kadrowe nie były powierzone pisemnie żadnemu pracownikowi. Podziałem wychowawców (z dniem 1 stycznia 2021 r.) pomiędzy dwie placówki zajmowała się osobiście była Dyrektor, a tylko przygotowanie pisemnych informacji w tym zakresie dla poszczególnych wychowawców zostało powierzone samodzielnemu referentowi ds. ekonomicznych, tj. obecnej p.o. Dyrektor. Informacje te zostały podpisane przez byłą Dyrektor Placówki.

(akta kontroli tom I str. 420-425, tom II str. 71-75, 84-154, 390-395, 406-408)

18. W miesiącach styczeń-luty i kwiecień-sierpień 2021 r. nie dokumentowano w rzetelny sposób przesłanek różnicowania kwot kieszonkowego wypłacanego wychowankom.

Zróznicowanie kwot kieszonkowego, wahającego się w przedziale od 11 zł do 80 zł, wypłaconego wychowankom w ww. miesiącach (na podstawie wniosków wychowawcy zatwierdzonych przez dyrektora) nie znajdowało odzwierciedlenia w zapisach tabeli monitorującej funkcjonowanie wychowanka w Placówce. W 16 przypadkach, pomimo braku jakichkolwiek zapisów o zachowaniu pozytywnym lub negatywnym lub takich samych przewinień wychowanków, dokonywano obniżenia/podwyższenia wypłat kieszonkowego o różne kwoty.

P.o. Dyrektor wyjaśniła, że różne kwoty wypłat przy takich samych przewinieniach wychowanków wynikały z możliwości anulowania otrzymanych negatywnych punktów za np. dodatkowe prace lub dyżury na rzecz Placówki wykonywane przez wychowanka.

Wyjaśnienia p.o. Dyrektor nie znajdują potwierdzenia w dokumentacji źródłowej.

W opinii NIK, brak przejrzystych zasad wypłacania wychowankom różnych kwot kieszonkowego, jak również nierzetelna dokumentacja w tym zakresie, nie zapewniała dzieciom dostępu do informacji, którego ich dotyczy, o których mowa w art. 4 pkt 8 ustawy o systemie pieczy zastępczej.

(akta kontroli tom I str. 171- 191, 244-245, 303-306)

OCENA CZĄSTKOWA

Placówka realizowała działania opiekuńczo-wychowawcze, które odpowiadały problemom zidentyfikowanym w diagnozach psychofizycznych dzieci i opracowanym planom pomocy dzieciom. Plany te nie były jednak modyfikowane, w związku ze zmieniającą się sytuacją dzieci lub ich rodziny, nie rzadziej niż co pół roku. Placówka podejmowała działania reintegracyjne, które ograniczone były do podtrzymywania relacji z rodziną ze względu na utrzymujące się w nich istotne dysfunkcje. Podejmowano działania mające na celu usamodzielnienie wychowanków. Zapewniono opiekunów usamodzielnienia i wspólne opracowanie planu, zawierającego elementy określone w art. 145 ust. 1 ustawy o systemie pieczy zastępczej. W jednym przypadku opracowanie planu nastąpiło z ośmiodniowym opóźnieniem.

Dzieci były informowane o przysługujących im prawach. Niemniej jednak nie zapewniono wysłuchania ich w ramach dokonywanych ocen ich sytuacji, nie ustanowiono zasad odwołania się wychowanków od kar, nie dokumentowano w sposób rzetelny przesłanek różnicowania kwot kieszonkowego, jak również przez osiem miesięcy 2021 r. nie wydano uregulowań wewnętrznych dotyczących praw dziecka.

W ocenie NIK nie zapewniono tym samym ram dla uwzględniania w działalności Placówki dyspozycji art. 4 pkt 8 ustawy o systemie pieczy zastępczej, w zakresie prawa dziecka do informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą.

W 2020 r. od marca do grudnia – mimo braku zawieszenia przez Starostę przeprowadzania okresowych ocen sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej – nie dokonywano oceny sytuacji wychowanków stosownie do pojawiających się potrzeb, nie rzadziej niż co pół roku. Ponadto Zespół nie dokonał, w przypadku dziewięciorga dzieci skierowanych do MOS/MOW, oceny dzieci w celu informowania sądu o potrzebie ich umieszczenia w tych placówkach, stosownie do art. 136 pkt 7 ustawy o systemie pieczy zastępczej i w związku z tym nie poinformował właściwego sądu o stwierdzonej potrzebie umieszczenia wychowanków w tych ośrodkach. W związku ze zmianami organizacyjnymi w Placówce, od stycznia do września 2021 r. nie zapewniono wystarczającej liczby wychowawców do opieki nad dziećmi. Sytuacja ta powstała w związku z utrzymaniem przez p.o. Dyrektor nieprawidłowej decyzji byłej Dyrektor Placówki, polegającej na służbowym przeniesieniu jednego z wychowawców do POW nr 2, co było niezgodne z zawartą umową o pracę na czas zastępstwa.

Spowodowało to systematyczne kierowanie pedagoga, pracownika socjalnego i psychologa do realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych z dziećmi w POW nr 1 i POW nr 2 oraz skutkowało ograniczeniem zakresu zrealizowanych przez nich zadań. W okresie objętym kontrolą pedagog nie prowadziła zajęć z dziećmi, do czego obligował ją zakres czynności, a od stycznia 2021 r. także Regulamin organizacyjny. W związku z tym nie były prowadzone karty udziału w zajęciach, co naruszało postanowienia § 17 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Stwierdzono przypadki niedostosowania liczby wychowawców do liczby dzieci podczas zajęć opiekuńczo-wychowawczych, co naruszało § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Powierzano także wyłączną opiekę nad dziećmi osobom, które nie były wychowawcami, co było niezgodne z art. 100 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej, który stanowi, że pracę z grupą dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej organizuje wychowawca. Ponadto od stycznia do maja 2021 r. w czasie 23 zajęć prowadzonych przez psychologa pod jego opieką przebywało od jednego do dwójga dzieci więcej ponad limit określony w § 10 ust. 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Nieprawidłowości dotyczyły także sporządzania diagnoz psychofizycznych z naruszeniem § 14 ust. 1 i ust. 4 pkt 2, 4 i 5 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz prowadzenia i dokonywania wpisów w kartach pobytu dzieci niezgodnie z § 17 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 4 ww. rozporządzenia. Wychowankom zapewniono świadczenia, o których mowa w § 18 ust. 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Z wyjątkiem zajęć grupowych prowadzonych przez psychologa oraz wynikających z zadań statutowych POW nr 1 jako jednostki obsługującej POW nr 2 wszystkie ww. świadczenia były planowane i realizowanych wyłącznie dla POW nr 1.

OBSZAR

3. Działania podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19

Opis stanu faktycznego

3.1. W Domu Dziecka, a następnie w POW nr 1, obowiązywały niżej wymienione zarządzenia regulujące sposób postępowania w sytuacji epidemicznej:

- nr 5/2020 z 12 marca 2020 r. w sprawie wprowadzenia szczególnych zasad bezpieczeństwa wychowanków Domu Dziecka w Kraśniku w związku z rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej COVID-19 wywołanej wirusem SARS CoV-2 – ograniczające do odwołania kontakty osób z zewnątrz z wychowankami Domu Dziecka oraz wyjścia wychowanków poza teren Placówki;
- nr 9/2020 z 28 września 2020 r. wprowadzające Zasady postępowania w Domu Dziecka w Kraśniku w celu zabezpieczenia bezpieczeństwa wychowankom, pracownikom i interesantom w czasie pandemii zawierające wytyczne dotyczące: ogólnych zasad organizacji pracy (np. ograniczenia przebywania w Domu Dziecka osób z zewnątrz, obowiązku dezynfekowania rąk, zachowania środków ostrożności przez osoby poruszające się w budynku placówki); higieny czyszczenia i dezynfekcji pomieszczeń i powierzchni; zachowania reżimu sanitarnego przez pracowników (np. konieczność informowania przełożonego o zdarzeniach mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo interesantów oraz pracowników w zakresie rozprzestrzeniania się COVID-19); postępowania w przypadku podejrzenia zakażenia u pracowników lub petenta);
- nr 13/2020 z 22 października 2020 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu pracy zdalnej.

Ww. procedury były realizowane. W związku z brakiem w tych procedurach zasad obowiązujących przy przyjęciu dziecka do Placówki lub powrotu z ucieczki

p.o. Dyrektor wyjaśniła, że nowo przyjęte dzieci oraz dzieci powracające z ucieczki przebywały na kwarantannie w wydzielonych do tego celu pomieszczeniach. Posiłki były im donoszone, dokonywano pomiaru temperatury ciała i obserwowano dzieci.

(akta kontroli tom I str. 212-216, 254-292)

W latach 2020-2021 jeden wychowanek (przebywający w MOS) był zakażony COVID-19. Placówka w związku z zakażeniem nie była objęta kwarantanną. Nie było przypadku przyjęć dzieci przebywających w MOS czy w MOW w związku z ich zamykaniem w okresie pandemii.

P.o. Dyrektor wskazała, że głównymi problemami, które wystąpiły w Placówce w związku z sytuacją epidemiczną były:

- niezadowolenie wychowanków wynikające z braku możliwości opuszczania Placówki oraz wyjazdów na przepustki do rodzin i kontaktów z rodzinami w Placówce;
- brak możliwości osobistych kontaktów z rówieśnikami;
- brak możliwości udziału w zajęciach wyrównawczych, pozalekcyjnych, sportowych, rekreacyjnych;
- ograniczona możliwość wyjazdu na wypoczynek letni i zimowy;
- ograniczona możliwość wizyt u lekarzy specjalistów.

(akta kontroli tom I str. 212-216, 254-292)

3.2. Opisane w punkcie 3.1 niniejszego wystąpienia procedury stanowiły realizację wskazówek i zaleceń związanych z postępowaniem w sytuacji epidemicznej, otrzymanych od innych podmiotów, m.in.:

- Starosta Kraśnicki w piśmie z 12 marca 2020 r. rekomendował wstrzymanie urlopowań, a także odwiedzin w placówkach pomocy społecznej i pieczy zastępczej na terenie powiatu kraśnickiego oraz odwołanie wszystkich zaplanowanych w najbliższym terminie imprez masowych, wydarzeń kulturalno-sportowych, itp. mogących przyczynić się do zagrożenia epidemiologicznego;
- Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Kraśniku w piśmie z 10 marca 2020 r. wydał zalecenia dotyczące zasad postępowania w obiektach żywienia zbiorowego, tj. zapewnienie możliwości dezynfekcji rąk przez konsumentów poprzez udostępnienie płynów dezynfekujących na bazie alkoholu (min. 60%), udostępniania sztućców i naczyń klientom wraz z podanym posiłkiem, regularnego przecierania z użyciem wody i detergentu lub środka dezynfekującego stołów, klamek, poręczy, zachowania reżimu sanitarnego przez personel kuchenny.

(akta kontroli tom I str. 279-280)

W związku z pandemią COVID-19 Placówka współpracowała z PCPR, Starostwem Powiatowym oraz Państwową Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiczną.

(akta kontroli tom I str. 254-258)

3.3. P.o. Dyrektor wyjaśniła, że Placówka nie zgłaszała do organu założycielskiego i innych podmiotów zapotrzebowania na zwiększenie wydatków, w tym dotyczących spraw kadrowych w związku COVID-19, a jedynie wnioskowała o zwolnienie z obowiązku opłacenia składek ZUS za marzec, kwiecień, maj 2020 r.⁷²

Całość zapotrzebowania na środki ochrony indywidualnej, sprzętu niezbędnego do nauki zdalnej oraz wyposażenia do organizacji miejsc kwarantanny/izolacji pokryto w ramach Projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie

⁷² Zwolnienie na podstawie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19. (Dz.U. z 2020 r. poz. 374, ze zm.).

epidemii COVID-19” realizowanego przez PCPR w 2020 r.

Na podstawie umów użyczenia zawartych we wrześniu 2020 r. pomiędzy Powiatem reprezentowanym przez Dyrektora PCPR a byłą Dyrektorką POW nr 1, Placówkę wyposażono – zgodnie z zapotrzebowaniem - m.in. w telewizor (2 szt.), tablicę interaktywną (2 szt.), kamerę (1 szt.), aparat fotograficzny (2 szt.), projektor (2 szt.), laptop (15 szt.), wyposażenie miejsca kwarantanny. Ustalono, że z Projektu Placówka otrzymała także m.in.: płyn do dezynfekcji rąk (59 l), maseczki (1 190 szt.), rękawiczki (5 850 szt.).

P.o. Dyrektorka wskazała, że z własnych środków zakupiła dozownik, maseczki oraz mydła antybakteryjne za 0,2 tys. zł.

Podczas oględzin ustalono, że pomimo otrzymania w ramach przywołanego wyżej Projektu wyposażenia miejsca kwarantanny/izolacji w Placówce nie wyznaczono odrębnego, przeznaczonego do tego celu pomieszczenia.

(akta kontroli tom I str. 250-252, 259-276)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Pomimo otrzymania wyposażenia miejsca kwarantanny/izolacji w Placówce nie wyodrębniono i nie wyposażono pomieszczenia przeznaczonego dla wychowanków, którzy mieli kontakt z osobą zakażoną lub wychowanków, u których wynik testu na COVID-19 był pozytywny. Przyjęte w użyczenie wyposażenie nie zostało zaewidencjonowane, co powodowało brak możliwości ustalenia – na podstawie dokumentów – miejsca, a w szczególności placówki, w której jest użytkowany.

Ustalono, że w ramach umowy użyczenia nr 48/2020 zawartej w dniu 4 września 2020 r. z Powiatem reprezentowanym przez Dyrektora PCPR, a byłą Dyrektorką Placówki Dom Dziecka w Kraśniku otrzymał w użyczenie wyposażenie miejsca kwarantanny, tj. m.in. biurka – 3 szt., fotele – 3 szt., komody – 3 szt., łóżka + materace – 3 szt., dywany – 2 szt., krzesła – 3 szt., szafki nocne – 3 szt., czajniki – 3 szt., zestawy naczyń – 3 szt., Zgodnie z § 1 ust. 7-8 ww. umowy sprzęt komputerowy, sprzęt audiowizualny i wyposażenie miejsca kwarantanny/izolacji należało wpisać do ewidencji wyposażenia. Sprzęt komputerowy i sprzęt audiowizualny podlegał ubezpieczeniu przez biorącego w użyczenie.

P.o. Dyrektorka i była Dyrektorka Placówki wyjaśniły, że w związku z pandemią pomieszczeniem służącym do przebywania wychowanków na kwarantannie/w izolacji jest aneks kuchenny z łazienką i pokojem wypoczynkowym zapewniający pełny dostęp do miejsca kuchennego i łazienki. Wyłączając to miejsce na czas izolacji, pozostała część wychowanków korzystać może z zaplecza kuchennego przy jadalni oraz istniejącej tam łazienki (na piętrze budynku).

P.o. Dyrektorka wyjaśniła, że nieprowadzenie ewidencji pozostałych środków trwałych użytych w ramach projektu "Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie pandemii COVID-19" wynikało z tego, że w § 1 ust. 7 podpisanych umów nie jest jasno określone kto ma ewidencjonować ww. wyposażenie, więc uznano, że obowiązek ten należy do użyczającego jako właściciela wyposażenia.

NIK zwraca uwagę, że wykorzystanie ww. pomieszczeń służących do odbycia kwarantanny/izolacji dezorganizuje funkcjonowanie dzieci w POW nr 1, tj. wyklucza możliwość: wspólnego spożywania posiłków w jadalni, dostępu do artykułów spożywczych w aneksie kuchennym, dostępu do łazienki przeznaczonej dla dziewcząt, natomiast pomieszczenia na I piętrze budynku przeznaczone są do korzystania także przez wychowanków POW nr 2.

(akta kontroli tom I str. 250-252, 259-264, 301-304, 420-425, 434-435)

W Placówce wprowadzono i realizowano uregulowania wewnętrzne normujące zasady jej funkcjonowania w sytuacji epidemicznej. Wdrażano przy tym wytyczne, wskazówki i zalecenia innych podmiotów. Występowano i uzyskiwano realną pomoc niezbędną do zapewniania właściwej opieki nad wychowankami i realizacji przez wychowanków nauki w formie zdalnej. Pomimo otrzymania wyposażenia nie wyodrębniono miejsca kwarantanny/izolacji. Wbrew zapisom umowy użyczenia nie prowadzono ewidencji sprzętu, co uniemożliwiło ustalenie na podstawie dokumentów źródłowych miejsca jego użytkowania.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następującą uwagę i wnioski:

- Uwaga NIK rozumiejąc konieczność zapewnienia dzieciom opieki, zauważa jednak, że przyjmowanie dzieci w liczbie ponad dozwoloną przepisami prawa może wpływać negatywnie na jakość realizowanych działań opiekuńczo-wychowawczych przez Placówkę.
- Wnioski
1. Podjęcie działań w celu sprawdzenia spełniania warunków wynikających z art. 98 ust. 3 pkt 1-3 ustawy o systemie pieczy zastępczej przed zatrudnieniem w POW nr 1 nowych pracowników w ramach kadry pedagogicznej oraz właściwego udokumentowania tych działań.
 2. Zatrudnianie w Placówce do pracy z dziećmi osób posiadających kwalifikacje określone w ustawie o systemie pieczy zastępczej.
 3. Występowanie do Wojewody każdorazowo o zgodę na przyjęcie w Placówce dzieci ponad ustalony dla niej limit miejsc, zgodnie z art. 95 ust. 3a ustawy o systemie pieczy zastępczej.
 4. Sporządzanie diagnoz psychofizycznych zgodnie z § 14 ust. 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, tj. niezwłocznie po przyjęciu dziecka do Placówki.
 5. Zawieranie w diagnozach psychofizycznych dzieci, odpowiednio do ich wieku, rozwoju i doświadczeń, wskazań określonych w § 14 ust. 4 pkt 2, 4 i 5 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.
 6. Opracowywanie planu pomocy dziecku niezwłocznie po sporządzeniu diagnozy.
 7. Modyfikowanie planów pomocy w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka lub jego rodziny, nie rzadziej niż co pół roku.
 8. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dziecka nie rzadziej niż co pół roku.
 9. Zawieranie w kartach pobytu dzieci wszystkich elementów wymaganych na podstawie § 17 ust. 1 pkt 2 lit. a) — i) rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz uzupełnianie ich nie rzadziej niż co miesiąc.
 10. Prowadzenie przez pedagoga zajęć z dziećmi oraz ich odpowiednie dokumentowanie.
 11. Przestrzeganie limitu liczby dzieci podczas zajęć prowadzonych przez psychologa.
 12. Zapewnienie dzieciom opieki w czasie zajęć opiekuńczych i wychowawczych zgodnie z wymogami art. 100 ust. 2 ustawy o systemie pieczy zastępczej oraz § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.
 13. Zapewnienie wysłuchania dziecka w związku z dokonywaniem oceny jego sytuacji przez Zespół oraz stosownie do okoliczności uwzględnianie jego zdania.

14. Przesyłanie do sądu pisemnych wniosków o zasadności dalszego pobytu dziecka w Placówce zgodnie z art. 138 ust. 2 ustawy o systemie pieczy zastępczej.
15. Każdorazowe dokonywanie przez Zespół oceny dziecka w przypadku określonym w art. 136 pkt 7 ustawy o systemie pieczy zastępczej i informowanie sądu o stwierdzonej potrzebie umieszczenia wychowanków w MOS/MOW.
16. Terminowe opracowywanie programu usamodzielnienia wychowanków.
17. Zapewnienie pełnej realizacji zadań nałożonych na specjalistów zatrudnionych w Placówce.
18. Rzetelne uzasadnianie i dokumentowanie wypłacania wychowankom zróżnicowanych kwot kieszonkowego.
19. Prowadzenie ewidencji sprzętu i wyposażenia używanego w Placówce zgodnie z zapisami umowy użyczenia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwagi i
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, 19 listopada 2021 r.

Kontrolerzy:
Iwona Pacwa
Główny specjalista kontroli państwowej

p.o. Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Szempruch

.....
Podpis

.....
Podpis

Ewa Kulik
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

